

EMEK

SOSYALİST DEVRİM NEDİR

AZITAN SAĞ KARŞISINDA DAĞINIK SOL

BEHİCE BORAN

Son Kayseri olayları üzerine beni çok düşündüren ve canımı sıkan şey, «Bu gidişin sonu ne olacak?» sorusu kadar, hatta ondan da daha fazla, «İlericilerin, sol kanadın bu durumu ne?» sorusu oldu. İlericiler, sollar, sosyalistler, gericiler kadar bile örgütlü, hareketli, mücadeleci olmazlarsa (aslında çok daha fazla böyle olmaları gerekir) dillerden düşürülmeyen anti emperyalist, millî bağımsızlıktan ve Anayasa'dan yana mücadele nasıl kazanılacak, düzen etmekçi halk kitlelerinden yana nasıl değiştirilecek?

Tepkilere bakıyorum: Suçlayıcı bildiriler, demeçler, yazılar ötesine geçmiyor. Bir taraf, işbirliği, güçbirliği, feodal kalıntı ağalardan ve işbirlikçi sermayeden gayri bütün millî güçlerin birlikte mücadelesi edebiyatını dillerinden düşürmedikleri halde asıl mücadelelerini sol içindeki sosyalistlere karşı veriyor. Bu mücadeleyi fikir düzeyinde yapsalar neyse. Sol hareketlerde fikir mücadelesi, hem de sert ve kesin mücadele olur ve bu bir sıhhal alâmetidir, meram, sorunlara açıklık getirmek, Türkiye için en doğru yolu bulabilmek olursa. Ama öyle olmuyor. Tezyif ve tahkirler, iftira ve yalanlarla yürütülüyor bu kampanya. Ve sonuç, güçbirliği değil, güçlerin bölünmesi, dağılması oluyor, gericilerin ekmeğine yağ sürülüyor.

Bir başka taraf, TİP yönetimi, ise olaydan iki gün sonra bir demeçle yetiniyor. Oysa Kayseri TİP il merkezi de tahrip edilmiş, ertesi gün de Şarkışla TİP merkezi saldırıya uğramış. Bu saldırıları yapanları, yaptırımlara şikâyet etmekle iş biter mi? Anlaşılan, «Aman seçim öncesidir, fazla dırltı çıkmasın» gibi bir düşünceyle hareket ediliyor. Oysa bilinen bir gerçektir ki, ne kadar sinilir, geri çekilirse, karşı taraf o kadar tecavüzü artırır, tepesine biner insanın. Bir parti olarak kanunlara saygılı olmak, kanun sınırları dışına çıkmamak ayrı şey, Anayasa hak ve hürriyetlerine sahip çıkıp onları kullanarak kanunları çiğneyen saldırgan gericilerin karşısına fiilen çıkmak ayrı şey. Örneğin, 1965'de Bursa kongresi gericilerin saldırısına uğrayıp partili arkadaşların canına kastedildikten bir hafta sonra Parti Bursa'nın burnunun dibindeki Yalova'da kongre yapmıştı. «Aman yine olaylar olur, toplantıyı erteleyelim» düşüncesi kimsenin aklından geçmemişti. Partililer o toplantıya, kanunlara riayetkâr olma, ama kanunsuz saldırılar tekrarlandığı takdirde de meşru nefis müdafaasında bulunmak azim ve kararıyla gitmişti. Bunu anlayan karşı taraf kılını bile kıpırdatmamıştı.

Gericilerin saldırı olayları karşısında basında öteden beri görülen bir üçüncü tepki, «Bu böyle gitmez. Gericiler ve onları destekleyen, kışkırtan iktidar kendi kuyuları-

nı kazmaktadırlar. Türkiye'de bu gidişe «dur» diyecek kuvvetler vardır ve bir gün dur denecektir,» mealindedir. Ama burada da benim aklıma şu soru geliyor: Bizlerin, yani tüm Atatürkçülerin, ilericilerin, solların, sosyalistlerin bugünden «Dur» deme çizgisinde yapabileceğimiz bir şeyler yok mudur? Emekçi halka, «Anayasa hak ve hürriyetlerine sahip çık, onları kullan, toprak reformu için, tefeciliğin önlenmesi için, bütün sorunu v. b. için mitingler düzenle, yürüyüşler yap,» diyoruz. Peki, önce bizlerin Anayasa hak ve hürriyetlerini kullanarak «Gericiliğe dur!», «Türkiye Endonezya değildir!» mitingleri, yürüyüşleri tertiplememiz gerekmez mi? Halka verdiğimiz talkını önce bizler uygulamaya geçsek nasıl olur? Son gençlik olayları, boykotlar ve işgaller biçimini alması dolayısıyla, sol kanatta tartışmalara, eleştirilere yol açtı. «Anarşizmdir, iktidarın kasıtlı kışkırtmaları, ajanları vardır,» yollu sözler edildi ve bu hareketlerle ilgilenilmedi. (Oysa bu kadar geniş ve sürekli öğrenci hareketleri kışkırtmalarla izah olunamaz, anarşist eğilimle suçlanıp ihmal edilemezdi. Gençlerle mutlaka bir diyalog kurulması, sorunların birlikte tartışılması, olumsuz eğilimler görülüyorsa bunların olumlu yöne dönüştürülmesi için azimli ve ısrarlı çaba gösterilmesi gerekirdi). Ama Kayseri olaylarına karşı aktif bir ilgi göstermemek için hiç bir sebep ileri sürülemez. TÖS izinli, kanunsal bir

toplantı yapıyordu. Dükkânları basılıp harap edilen vatandaşlar meşru yayınları satarak kanun teminatı altında hayatlarını kazanıyorlardı. (Nerede kaldı Demirel'in meşrû ticaret, meşrû kazanç savunuları?). TİP il merkezi, kanun teminatı altında bir partinin kanunî il örgütünün çalışma yeri idi. Saldırıya uğrayanlar yüzde yüz kanun tarafında, saldıranlar yüzde yüz kanunsuzluk tarafında idiler. Böyle bir olay karşısında dahi ilericiler, sol-lar, sosyalistler — aralarındaki tartışmalar, kavgalar mahfuz kalarak — gericilere karşı ortak etkin bir tepkide bulunamazlarsa, ne zaman, nerede bulunacaklar? Zaten işbirliği, güçbirliği demek, aralarında ayrılıklar bulunanların bazı temel ortak noktalarda birleşebilmeleri demektir. Ayrılıklar yoksa, esasen işbirliği, dayanışma söz konusu olmaz, hepsi aynı hareket ve örgüt içinde olurlar.

Düşünüyorum: Kayseri'de bir «Anayasayı Savunma», veya «Gericiliğe Dur» mitingi ve yürüyüşü yapmak için Kayseri'ye gitmek «zahmeti» ne katlanacak kadar yeter sayıda ilerici, sol, sosyalist yok mudur bugün Türkiye'de? Fazlasıyla vardır. Ama bu girişimi üstlenecekler, düzenliyecekler yok, veya varsa da hareketsiz kalıyorlar. Kayseri'de olmazsa bir başka merkezde, daha büyük bir merkezde de yapılabilir. Sorun kapanmış değildir, gericilerin saldırıları iktidarın himayesinden ve sol kanadın hareketsizliğinden daha da cesaretlenerek devam edecektir.

Gericilere, Anayasa dışı hareketlere karşı en bilinçli, örgütlü, disiplinli ve en cesur mücadeleyi vermek, işçi sınıfı partisine, TİP'e düşer herkesten önce. Bildiri yayınlamak, demec vermek, iktidarı suçlamak yeterli değildir gericilerin gemi azıya aldıkları bugünde. Böyle sinmiş, hareketsiz bir tutum oy da getirmez Parti'ye. Halkın, Parti'nin mücadele gücüne, cesaretine inanması gerekir. Hep biliyoruz, TİP'e yatkın olan halkın bile temel bir tereddütü var: İktidara gelmeden önce hep vaat ediyorlar, ama geldikten sonra sözlerini tutmuyorlar. Bu Parti dediklerini yapar mı, yapabilir mi? Şimdiden, «Bu Parti başka parti. Bu Parti yiğit, becerikli, sözünün eri bir parti» inancı yaratmalı-yız emekçi kitlelerde.

Başta Parti olmak üzere, bütün ilerici kuruluşlar bu yolda çabalara girişmekle yükümlüdürler. İlericiliğin en önemli belirtilerinden biri de faşizm özentilerine karşı, demokratik hakların mücadelesini vermek ve demokratik ortamı ilerletmektir.

Sonra, partili, partisiz biz sol, sosyalist aydınlar da görevimizi yapmıyoruz gereğince. Emekçi kitlelerin egemen sınıflarca, yobazlarca şartlandırılmış durumundan, kitlelerin yeterince hızlı bilinçlenmediğinden yakınıyoruz. Ama kitleler, bilinçli kadroların halk içinde ve halkla birlikte sürekli ve azimlî çalışmalarıyla bilinçlenir ve örgütlenip ülke hayatında etkin bir politik güç haline gelebilir. «Halkı bilinçlendirip örgütleyerek seçim yoluyla sosyalist bir iktidarın gerçekleşmesi uzun, yavaş bir süreç» diye düşünenler; veya, «Egemen sınıflar aslâ iktidarı elden bırakmazlar, Amerika'da sosyalist bir iktidara müsaade etmez» düşüncesiyle, veya «Azgelişmiş ülkelerde sosyalizme bu yoldan gidilemez» kanısıyla başka çözüm yollarının gerçekleştirebileceğini hesaplayanlar, esasen halk kitleleri arasında böyle bir çalışmayı lüzumsuz görüyorlar. Türkiye'nin şartlarında, Anayasa çerçevesi içinde iktidara gelmenin mümkün olabileceğine inananların bir kısmı ise, gittikçe, kitleleri bilinçlendirip örgütlemek, Anayasa hak ve hürriyetlerine sahip çıkartıp politik mücadeleye sokmak işini bir kenara iteleyerek, her ne pahasına oy toplama kaygusuna düşüyorlar, oyları artırmanın yüzeysel çare ve yollarını arıyorlar. Ve gitgide, sanki TİP de öbür partiler gibi oy toplayıp, öbür partiler gibi kolayca iktidara gelebilirmiş gibi bir hava yayılıyor ortalığa. Oysa Anayasa çerçevesi içinde seçimlerle iktidara gelmeyi ön görmek, bu işin kolay olacağı demek değildir. Sadece programı ile, iktidara geldiği zaman köklü dönüşümler yapmayı öngörmesiyle değil, örgütlenmesi ve çalışmasıyla da TİP başka partilerden, burjuva partilerinden farklı olmak zorundadır. Halk kitleleri içinde sistemli, sürekli, bilinçli çalışmalar yapmak; millî bağımsızlıktan ve Anayasa'dan yana, sömürücü egemen sınıflara ve ağababaları Amerikaya karşı sürekli

ve cesur mücadele vermek durumundadır. Sadece bildiriler, demecler, radyo konuşmaları ve arasıra Anadolu gezileriyle bu iş olmaz. Bunlar yapılır, ama yeterli değildir. Sekiz yıllık, objektif şartların gerektirdiği genişlemesine bir büyüme ve memleket yüzüne yayılma aşamasından sonra sağlam örgütlenme ve eylem içinde eğitimin yanı sıra, eyleme ilişkin ve eyleme dönük daha teorik eğitim sorununu Parti önemle gündemine almak ve baş sorun olarak almak zorundadır bugün. Bu sorun ciddiyetle ele alınıp çözüm rayına oturtulursa ve de Parti gericiliğin saldırılarına, bütün Anayasa dışı hareketlere karşı Anayasa hak ve hürriyetlerini kullanarak direnirse, etkin mücadeleye geçerse, hem sosyalist hareket sağlam temellere oturtulmuş olur, halk kitlelerine malolur, hem de oylar sağlam bir şekilde artar.

Bugün genellikle, sosyalizm için çalışmak bir «ek görev» gibi yapılmaktadır. Günün yirmidört saatinde sosyalizmi düşünmek ve sosyalizm için çalışmak bir insanın hayatını biçimlendiren ve hayatına yön veren bir kural haline geldiği zaman gerçekten sosyalist olunur. Türkiye'de sosyalist hareketin bir talihsizliği, aydınlar ve emekçiler arasından bu nitelikte kadrolar örgütlenme ve politik mücadele eylemi içinde yeterince yetişmeden, hareketin birden yurt çapında yüzeysel genişlemesi olmuştur. Bu hızlı yayılma, örgütün ve örgüt kadrolarının sosyalist niteliğini gerçekleştirme açısından kontrol altında tutulamamıştır ve halâ da tutulmak gereği duyulmamaktadır. Mahallî örgütlerde yer yer bilinçli, cesur, mücadeleci, «günün yirmidört saatinde sosyalist» arkadaşlar vardır. Genç aydınlar arasında da geçim, kendine bir kariyer yapma gibi sorunları arka plana atıp sosyalizm için çalışmayı hayatlarının çilesi ve sevinci yapacak gençler yetişmektedir. Geleceğin umudu, bu yeni oluşan sosyalist kuşakla yeni yeni gerçekleri görmeye başlayan işçi - emekçi kitlelerin kenetlenmesindedir. Sağlam örgütlenme - eğitim - politik eylem sorunu ciddiyetle ele alınıp çözüm rayına oturtulduğu gün bu umut gerçekleşme yoluna girecektir.

Devrimci Öğretmenler

Y. ZİYA BAHADINLI

DEVRİMCİ ÖĞRETMENLER BİRLEŞİNİZ

Kayseri olayı, Kayseri'ye özgü bir olay değildir. İstanbul'da, İzmir'de, Çorum'da, Erzurum'da da olabilir ve olmuştur. Bugün Türkiye'nin herhangi bir yerinde, hâkim sınıf ve iktidarlarının uzun bir süredir örgütlediği toplulukları sokağa dökerek vahşetin, barbarlığın örneklerini vermek her zaman olağandır ve bir an meselesidir. Bu türlü olaylar Osmanlı döneminde de vardı, bugün de vardır. Çünkü gerekçe değişmemiştir: «Hâkim sınıf çıkarlarına gölge düşürmemek.» Ve bu gerçeğin üzerine geçirilen zarf renkli ve parlaktır:

«Allah - Muhammet aşkına», «din uğruna»...

Kayseri olayı karşısında niçin AP ile CHP'nin tutumları pek farklı değildir? Bu parlak zarfın içinde iki ve benzeri partilerin sınıf felsefelerinin müsterek imzalı belgeleri saklıdır.

Hâkim sınıfların ve iktidarlarının varlığı, Kayseri olayındaki ilkçağ barbarlığının zaman zaman hortlamasına bağlıdır. Bu türlü hortlaklar, onların hayat melekeleridir.

Çamur yerine krema yiyen bir solucan hiç görülmüş müdür?

İkellilik, barbarlık, yobazlık Türkiye burjuvazisinin yapı harçında birer «malzeme» dirler. Ve Allah - Muhammet, camî, imam - hatip okulu, yüksek islâm enstitüsü, kuran kursu, bir araçtır. Bu kurumlardan olanlar, bir kısım esnaf, bir kısım partilli birer figürandır. Vali, emniyet müdürü, polis ise ayda bir miktar parayla birer «makam» karşılığı hizmet gören emir kullarıdır.

Türkiye'de uzun bir süredenberi Kayseri benzeri olaylar olagelmektedir, ve sayısı yüzleri bulmuştur. Bunların hiçbirinde bir fabrikatör, bir ithalatçı, bir tüccar bulunmuş mudur?

Müsterek slogan : «Komünistlere ölüm», «Allah - Muhammet aşkına», «Müslüman değil misin?», (şimdi de bir yenisini eklediler : «Endonezya kadar yok muyuz?») çığlıkları... AP'li, imam - hatipliler, vali - polis işbirliği... Kimi yerde vurma, kimi yerde yakma, kimi yerde boğma... Ve camilere, imam - hatip

okuluna ve benzeri yerlere bomba...

Bunların amacı çok açık ve basittir :

Türkiye'de çöreklenmiş bir hâkim sınıf vardır. Bu sınıf kelimenin tam anlamıyla yaşamak istemektedir, bütün müesseseleriyle. Kim karşı gelirse gözünün yaşına bakılmıyacaktır: Vurulacak, yakılacak, boğulacak, çırılçıpak yerlerde sürüklenecek, ve vahşetin her türlü uygulanacaktır. Bütün bunlar da din uğruna yapılacaktır.

HÂKİM SINIFLARA KARŞI

Kimdir bu başkaldırıları? Namuslu ve yürekli herkes. Devrimci kuruluşlar, işçiler, köylüler, aydınlar. Öğretmenler, öğrenciler, savcılar, yargıçlar, askerler ve bütün emekçiler, emekten yana olanlar...

Kayseri olayında hükümet teşviki, devlet seyirci kalmıştır.

Bugün Türkiye'de hiçbir kimsenin hayatı güvenlik içinde değildir. Ve güvensizlik, saldırıya uğrama korkusu kadar, can sıkıcı bir durum yoktur yeryüzünde...

Kayseri olayı, öğretmenlere yapılan saldırının ilki değildir. Basına yansıyan ya da yansımayan pek çok saldırı hatırlarız.

Bu saldırılar öğretmen Ayşe'ye, Ahmet'e değildir. Öğretmenin kökenine, yapısına, söylediğine ve birlik oluşuna karşıdır.

Türkiye'de 130 bin civarında öğretmen vardır. Rahatlıkla söyleyebiliriz, tümü de halk çocuğudur, emekçidir. Ne var ki, sınıf yapısı ve işçiliği bakımından bir araya gelmeleri kolayca mümkün değil. Adlar altında büyük - küçük olmuşlardır: Türkiye Öğretmenler Sendikası, Türkiye İlkokul Öğretmen Sendikası, Türkiye Teknik Öğretmenler Sendikası, Asistanlar Sendikası, İlköğretim Müfettişleri Sendikası vb. gibi.

SENDİKA VE DEVRİMCİ

MÜCADELE

Sendika kısaca, sınıflı toplumlarda hâkim sınıflara karşı emekçi sınıfının birleşerek sömürüye karşı mücadele etmesi ve sınıfının iktidarının kurulmasına hizmet etmesi demektir.

Türkiye bir sınıflı toplumdur. Burjuvaziyle emekçi sınıflar arasında derin bir uçurum vardır.

Öğretmen kökeni ve yapısı bakımından emekçi sınıfındandır. Kurduğu örgüt de elbette bir sınıf mücadelesinin aracıdır. Türkiye Öğretmen Dernekleri Federasyonunun sendikayla birleştirilmesi, öğretmenlerin sınıf bilincine vardıklarının güzel bir belgesidir. Bir zamanlar ısrarla sendikayı «partilerüstü bir kuruluş» olarak gösterirken bugün bundan vazgeçmeleri öğünmeğe değer bir davranıştır.

Memnuniyetle görmekteyiz ki, adlarını saydığım öğretmen sendikaları sınıf bilincine ulaşmış ve yöneticileri yoluyla mücadelelerinin biçimini, nedenini halkoyuna açıkça duyurmağa başlamışlardır.

Örneğin TÖS Genel Başkanı Fakir Baykurt son kongrede şunları söylemiştir :

«... Bugün dört haneli bir Anadolu köyünden, bize çok uzak olan Brezilya başkentindeki gecekonduklara kadar milyonlarca değil, milyarlarca insan, dün ve önceki gün hiç görmediğimiz kadar yoğun bir sömürü altındadır. Bu sömürü «yeni emperyalizm» in sömürüsüdür.»

«... Devrim, tarihsel koşulların olgunlaştığı dönemlerde olur. Tarihsel koşullar olgunlaşmamışsa devrim olmaz. Bugünkü durum, tarihsel koşulların iyice olgunlaştığını göstermektedir.»

«Özünde sömürücü olmayan sosyalizmi kuran ve kurmağa başlayan ülkelerin sayısı artmaktadır. Bir yanı feodalizmin geri kalıntıları içinde, bir yanı kapitalizmin sömürüsü altında cansız ve kansız düşmüş olan Üçüncü Dünya Ülkeleri uyanmakta ve ör-

gütlenmektedir...»

«Bütün bunların ortaya koyduğu yargı şudur : Dünyada bir mevsim değişikliğinin tam eşliğinde bulunmaktayız. Dünya bugünkü üretim biçiminden, daha ileri bir üretim biçimine geçecektir. Köleciliğe kıyasla derebeylik, derebeyliğe kıyasla kapitalizm, kapitalizme kıyasla sosyalizm birer ileri üretim biçimidirler. Eskiye, dönemi dolduran gider, yenisi gelir. Bütün bilimlerin anası olan tarihin kuralı budur. Bağımsızlıkçı, demokratik ve uyandırılmış halkın özgür kararına dayanan sosyalizme açık olan Anayasamıza kızanlar : «Türkiye sosyalist olacaktır» denildiği zaman cin ifrit kesilenler, boş yere çırpınmaktadırlar. Onların dediği değil, tarihin dediği olacaktır. Yalnız Türkiye değil bütün dünya sosyalist olacaktır...»

«Sınıflı bir toplumda ve dünyada kimden yana olduğumuzu saptamak bizim için zor değildir. Biz işçiden, işsizden ve köylüden yanayız. Biz topyekün sömürülen halktan yanayız. Bunun için de devrimciyiz. Devrimci olmanın ilk koşulu budur. Biz öğretmeniz, devlet memuruyuz, ama egemen sınıfların uşağı ve çocuk avutucusu değiliz...»

BİR BAŞKA DEVRİMCİ SENDİKA

Türkiye İlkokul Öğretmen Sendikası Federasyonu Genel Başkanı Kenan Keleş de Trabzon'da genel kurulu açış konuşmasında şöyle diyor :

«... Türkiye, millî servetleri dışa akan, geri bırakılmış bir ülkedir. Millî gelir dağılımı adaletsizdir.

Birleşiniz!

Halkımız yoksul ve perişandır. İhracat hiçbir zaman artmamakta ve bu yüzden döviz kaynaklarımız kurumaktadır. Böylesine bir düzende meslekdaşlarımıza ko-paracağımız ekonomik olanaklar kısırdır. Burada takip edilecek yol, bu gayrimillî gidişe karşı millî bir iktisadî politikaya gidecek devrimci güçlerle güçbirliği etmektir...

«... Bugün artık dernekçilik yapmıyoruz. Fiilen savaşıyor, geri bırakılmış olan ülkemizin koşullarını değiştirip, haklarımızı çatır çatır alacağımız bir döneme girmiş bulunuyoruz...»

«... Biz Türkiye - İksen olarak öğretmenlerimizin mutluluğunu, bütün halkımızın mutluluğunda görüyoruz. Millî gelirimiz artmışsa, petrollerimiz, madenlerimiz yurt çıkarlarına uygun olarak işletilmiyorsa böylesi bir ülkede bütün çalışan insanlara birşey düşmiyeceği gibi öğretmenlere de kazandırılacak fazla birşey yoktur. Görüşümüz odur ki, yeraltı ve yerüstü bütün servetlerimiz halkımızın çıkarlarına dönük olarak millîleştirilmelidir. Bütün topraklar bir toprak reformuyla üzerinde çalışan insanlara verilmelidir. Bankacılık, sigortacılık ve dış ticaret halkın çıkarları yönünde halledilmelidir...»

Fakir Baykurt da, Kenan Keleş de yıllardır bu sendikaların genel başkanlarıdır. Yukarıya aldığımız sözleriyle 130 bin civarındaki öğretmenin aynı doğrultudaki görüşlerini dile getirmektedirler.

SINIF BİLİNCİ

Bir öğretmen milletvekili adayı, «Meclise çok sayıda öğretmen girerse, Türkiye'nin durumu değişir» diyordu. Yanılıyordu aday. Bugün Meclis'de 32 öğretmen

milletvekili var. Bunların çoğunluğu (7'si köy enstitüsü mezunu) halk çocuğu olduğu halde hâkim sınıfların buyruğundadır ve sınıf değiştirmişlerdir. Kayseri olayını iki öğretmen (biri senatör, biri milletvekili) yönetmiştir. Yine Kayseri'de geçen yıl senato seçiminde TİP'nin mitingini basanların başında bir tarih öğretmeni bulunuyordu. Ve bu öğretmen, yıl sonu öğretmenler kurulunda, öğrencilere verilen nota, öğrencinin TİP'lilere taş atıp atmadığını ölçü almış, taş atanlar sıfır da olsa doğrudan sınıf geçirilmiştir. Ben Meclise ilk girdiğim günlerde ilk tekme köy enstitüsü çıkışlı bir öğretmen milletvekilinden yedim.

Öğretmen sınıf bilincine ulaşmadıkça, devrimci bir kafaya sahip olmadıkça mevcut düzenin bir emir kulu olmaktan öteye geçemez.

Sorun, öğretmenin, işçinin, köylünün, aydının gerçekten devrimci bir bilince varması ve örgütlenerek devrimin gereklerini yerine getirmesidir.

Sınıfının bilincine varan bir topluluğun birlikte çalışması, tek örgüt içinde toplanması pek doğal ve pek olumlu bir tarihsel davranış olacaktır. Kişi tek olarak güçsüzdür. Hele son yıllarda Türkiye'de beliren ve her an yakan, yıkan, yokeden bir vahşet ordusu biçiminde ortaya çıkan kapitalizmin ve emperyalizmin örgütlü uşaklarına karşı koymanın, gide-rek yoketmenin tek yolu birleşmektir.

Türkiye Öğretmenler Sendikası, Türkiye İlkokul Öğretmen Sendikaları Federasyonu, Türkiye Teknik Öğretmenler Sendikası ve diğer devrimci öğretmen kuruluşları

Dünyaya gelmenin mutluluğu içinde,
İnsanca yaşanan,
Yabancısız, sömürsüz,
Hastalıklı, karacahılsız,
Geleceğine güvenli,
Ağasız, efendisiz,
Yobasız, üçkâğıtçısız,
Toprakları, fabrikaları, denizleri, gölleri,
bankaları tüm halkın olan
Bir Türkiye istiyorsanız

BİRLEŞİNİZ ...

Yusuf Ziya BAHADINLI

İşçilere Karşı Jandarmalar

Çorum Özel İdaresine ait Linyit İşletmesinde çalışan ve ücretlerini alamayan işçiler linyit ocaklarında yönetimi ellerine almışlar ve 34 gün işletmeyi başarı ile yöneterek üretimi artırmışlardır.

Bu fiili ve haklı durum karşısında Çorum Valisi Celâl Güvenç, Ankara Muhafız Alayından bir yarbayın komutasında 50 kişilik jandarma müfrezesi getirterek, işçiye karşı jandarmayı çıkarmıştır.

Vali Celâl Güvenç'in yazılı emrine dayanarak üç sendikacı ve 7 işçinin işine son verilmiştir.

İşçiler ise «Mücadelemiz haklıdır. Haklarımız alınca ya kadar mücadele edeceğiz» demişler ve Valiliğin bu haksız - kanunsuz davranışını protesto etmek için linyit ocaklarına inmemişlerdir.

Sendika Başkanı Mehmet Kocatüfek, «Bir milyon lira alacaktır işçiler. Bizim karşımıza jandarma çıkaracaklarına ücretlerimizi ödesinler» demiştir.

Devrimci Öğrencilere Baskı

Son günlerde gelişen öğrenci hareketlerini durdurmak için AP iktidarı, CHP'den de icazet aldıktan sonra devrimci öğrencilere baskıyı artırmıştır.

İstanbul Üniversitesinde sınavları polis nezaretinde yaptırmak isteyen Rektör Egeli'nin yol açtığı olaylardan yararlanan AP iktidarı devrimci öğrenciler üzerindeki baskıyı daha da artırmış ve buna bağlı olarak gelişen diğer öğrenci hareketleri sonucunda yüze yakın devrimci öğrenci hapse atılmış, birçok öğrenci lideri hakkında da tevkif kararı çıkarılmıştır. Yakaladıkları öğrencileri yıldırma için polis akla gelmeyen işkenceler yapmıştır.

Bu yıldırma hareketi bugünlerde değişik bir görünümde A.Ü. Fen Fakültesinde sürmektedir. Fakülte Yönetim Kurulu «Fakülte öğrencilerini boykot ve işgale sevk ve teşvik ettikleri» için, A. Ü. Fen Fakültesi Matematik Talebe Cemiyeti Başkanı ve FKF Genel Yönetim Kurulu üyesi Asuman Erdost ile FKF eski Merkez Yürütme Kurulu üyesi Adnan Celayir'in «Fakülteden büsbütün çıkarılmalarına» karar vermiştir.

Fakülte Yönetim Kurulu bu kararla, hem ifade ve savunmalarını almaksızın kanunsuz bir şekilde öğrenci atmanın hem de Ankara Üniversitesinde öğrenci atmanın ilk örneğini vermiştir.

Gerek siyasî iktidarın gerekse tutucu fakülte yöneticilerinin bu baskı ve yıldırma hareketleri devrimci öğrencileri kavgalarından döndüremeyecektir.

ADİL ÖZKOL

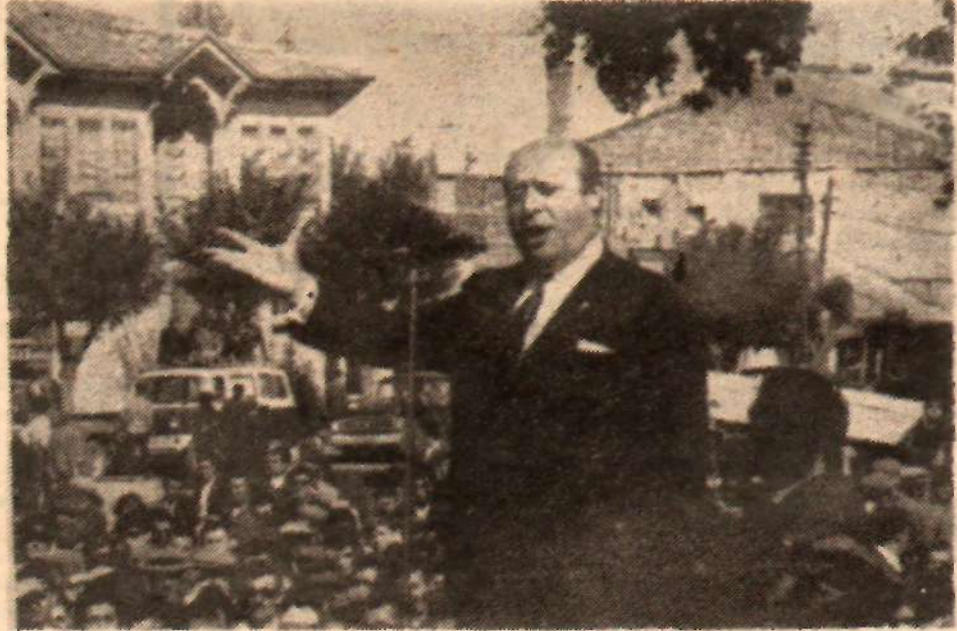
MEMURLAR ve İKTİDARLAR

Kesekâğıdı Yapılan Senet :

«Personel Kanununun mali hükümlerinin uygulanacağına söz veriyorum. Sözüm senettir.»

Süleyman Demirel 1966

Türkiye'de komprador - kapitalist iktidarlar Osmanlı devletinin ve tek parti devrinin halli bezdirmiş olan memur tipine karşı ister muhalefette ister iktidarda olsunlar özel bir mücadele yürütmüşler ve güya katı bürokratik buzları halk lehine kırmışlardır. Fakat Kapitalizmin her aldatmacasında olduğu gibi burada da asıl kazançlı çıkan nüfuzları artan komprador - tefeci takımı olmuş, kırılan buzların suyu onların değirmeni-ne akmıştır. Geçim sıkıntısının yanına etkilerinin azalması da katılınca memurların tedirginliği iyice artmış, ama iktidarlar buna fazla önem vermemişlerdir. Zaten iktidarlar memleketteki randuman yerine sandıktaki randumanla meşgul olduklarından memurları esas olarak otomatik vergi ödeyen mükellefler saymışlar, diğer taraftan, ihtiyaçları aşan kadrolar yaratarak buraları partilerinin milletanlarına ikram etmişlerdir. Dün olduğu gibi bugün de iktidara sadık «ileri gelen» memurlara sonsuz imkânlar sağlanmaktan da geri kalmamakta ek görevler sık sık Avrupa gezileri gibi ulufeler cömertçe dağıtılmaktadır. Gerçekten, sayısı 200 ü bulmayan bir zümreye sağlanan büyük avantajlarla ortaya esash bir memur aristokrasisi çıkmıştır. Bu aristokrasi mensuplarının en belirgin özelliği iktidar partisinin «gözü kapalı bakan emri uygulayan» gönüldaşları olmalarıdır. Önemli bir tercih sebebi de Başbakanın okul arkadaşı veya herhangi bir sebepten mahremdaşı sıfatını taşımaktır. Böyle hizmet dışı düşüncelerle atanan ve çeşitli yollardan beslenen Aristokratların durumları, elbetteki sayıları 753.000 ni bulan ve % 82 si ayda 400 - 1000 T.L. kazanan memurların durumları ile aynı kaba konulamaz, ve aralarındaki çıkar çelişkisi ihmal edilemez. Nitekim bu aristokrat takımının Personel Kanununun uygulanmasını engellemek için her çareye başvurduğu kamu oyunca artık iyice bilinen bir gerçektir. Hernekadar Personel Kanununun uygulanmamasının esas sebebi mali imkânsızlık ise de üst kademe memurlarının direnişi de önemli bir engel teşkil etmektedir. Zira bunlar kanunun uygulanması ile ek görevlerini kaybetmek istememekte ve 15 - 16.0000 T.L. yı bulan aylık gelirleri ile oynayacak hiçbir tedbire tahammül göstermeyeceklerini her vesile ile belli etmektedirler.

Bu imtiyazlı istisnaların dışında memurların durumu yürekler acısındır. Dağın ardındaki ümit olarak beklenen Personel Kanunu durmadan ertelenmekte, teselli diye verilen avanslar ise çoktan piyasa ağalarının dolgun cüzdanlarına intikal etmiş bulunmaktadır. İstanbul Ticaret Odası ile İstanbul Belediyesinin 1968 rakamlarını esas alarak birlikte hazırladıkları bir incelemeye göre 1959 dan beri ihtiyaç maddeleri fiyatları ortalama % 200 arttığı halde bu devredeki memur maaşları artışa ortalama % 45 de kalmıştır. 1959 deki 3.80 kuruşluk beyaz peynir 11.30 T.L. ya, 52 kuruşluk kilo ekmek fiatı 115 kuruş, ve 5.00 T.L. lık et 15.00 T.L. ya yükselmiştir. 1959 da bir liraya 270 gram beyaz peynir alabilen bir memurun eline bu bir lira yerine 145 kuruş geçmekte ve 145 kuruşa da ancak 140 gram peynir alabilmektedir. Yine 1959 da bir liraya

200 gram et alınabilirken 1968 de kasaplar 145 kuruşa yüz gram bile et vermemekte idiler. Aradaki 130 gram peynir ve 100 kuruş gram et 1959 - 68 iktidarlarının kalkınma planları arasında soyguncuların ceplerine girmektedir.

Bu utanç verici adaletsizliği belirtmek için yeni rakamlara gerek yoktur. Sömürü düzeni apaçık sırtılmaktadır. 1968 in rakamları böyle iken 1969 da durumun daha da kötüye gittiğini manavdaki sebze ve bakkaldaki piring etiketleriyle karşılaştan herkes bilmektedir. Gittikçe bozulan ekonomik duruma bir de seçimler arifesinde verilmesi mutad favizlerin piyasayı bilsbütün kontrolsüz bırakmış olması eklenince piyasa ağalarının tombul parmakları memurların yamalı ceplerindeki hâkimiyet sahalarını bir kat daha genişletmişlerdir.

Gittikçe anlaşılmaktadır ki şimdiden sonrasında ümitli olmak için de hiç bir sebep yoktur. Personel Kanununun mali hükümleri yürürlüğe konsa dahi maaş artışları şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da, daha hızlı artan fiatlarca yutulacaktır. Üstelik mali hükümlerin uygulanacağına dair de hiçbir işaret yoktur. «Mutlak çıkacaktır. Sözüm senettir» diyen Başbakanın üç yaşındaki ölü doğmuş-vaadini tevîl etmeye dahi lüzum görmemesi senedin değerini göstermektedir. İşte bu umursamazlıktır ki memurları büyük bir buhranın eşiğine getirmiştir. Memurlar Sendikası başkanının «Emekli Sandığını işgal ederiz.» tehdidinden durum anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi Devlet Memurları Personeli Sendikaları Kanunu memurların haklarının korunması için fazla birşey getirmemekte ve sendika yöneticilerinin de hiçbir garantileri bulunmamaktadır. Yapılan bir araştırmanın ortaya çıkardığı üzere (1) memur sendikalarının üyelerine hukuki yardımlarda bulunmak ve konferanslar düzenlemek ötesinde fazla bir etkinlik imkânları yoktur. Değil grev yapmaları grev teşebbüs ve faaliyetlerini destekleyici davranışlarda bulunmaları bile yasaktır. İşçi Sendikaları ile işbirliği olanakları önlenmiştir. Nihayet asıl garibi Anayasanın 22 maddesinin açıklığına rağmen açık yerlerde toplantı ve gösteri yapmak hürriyetleri sendikaların elinden alınmıştır. İşte bu derecede teminatsız bir ortamda yükselen işgal tehdidi çekilen ızdırabın büyüklüğünü gösterir.

Bu tesbitler ışığında önemli olan memurların kabahatın yalnızca sözünü tutmayan Başbakanda olmadığını unutmamalarıdır. Memurlar bilmelidirler ki Türkiye'de bu düzen süregeldikçe hiçbir derdin çözülmesine imkân yoktur. Komprador - Kapitalist bir iktidarın memurlar meselesinde de yapacağı tek şey göz boyayıcı bazı tedbirler almak ve ancak ordu, üniversite gibi bürokrasinin en korktuğu kesimlerini tatmin etmekle yetinmektedir. Her iktidar gibi AP iktidarı da mevcut kaynakları dayandığı sınıf ve tabakalar lehine kullanmak zorunludur. Bütçeden çatır çatır özel sektöre aktarılan 700 milyon bunun bir örneğidir. AP'nin veya onun muhtelif derecedeki benzerleri olan öteki partilerin yeni kaynaklar yaratarak memurlara bu yoldan gelir sağlamaları da imkânsızdır. Böyle birşey yapmak için kompradorların - Yabancı şirketlerin ve ağaların el koydukları artık değerlin yön değiştirmesi gere-

kirki bu da AP ile benzerlerinden bindikleri dah kesmelerini istemek olur.

Demek oluyorki memurların meselelerinin çözülmesi Türkiye'de düzenin değişmesine bağlı bir meseledir. Diğer bir deyişle iktidardaki sınıfın değişmesine bağlı bir meseledir.

MEMURLAR VE EMEKÇİ SINIFLAR İKTİDARI :

Hayatları hiçbir teminat altında olmayan, çocuklarına kalem alamayan socaları et görmeyen memurlar gittikçe yoksullaşmakta ve objektif durumları itibariyle emekçi sınıflara yaklaşmaktadır. Bir toprak ağası kazandığı her 300 liranın bir lirasını vergi olarak verirken bir memur 300 liradan 45 lira vergi vermektedir (2). Sahip oldukları sosyal değerler de komprador kapitalist iktidarın tutumuna karşı bazı üst yapısal tepkiler de doğurmaktadır.

Bunlara karşılık yılların yarattığı kalıplaşmış davranış ve düşünüş biçimlerinin onları bir sosyalist devrim gerçeğinden korku duymaya ittiği de hesaba katılmalıdır. Ayrıca halka üstten bakma alışkanlığı da halâ süregelmektedir.

Bu iki zıt etkenler grubunun karşılaşmasında (gittikçe yoksullaşmaları esas alınarak) memurların emekçi sınıfların mücadelesine kazanımları mümkündür.

Gözden kaçırılmaması gereken nokta bu kazanımın hiçbir zaman sosyalist örgüt ve onun temeli olan emekçi sınıflarla bir özdeşleştirme anlamına geleceğidir. Bu zemin üzerinde yeri geldikçe ve çıkarlar birleştikçe somut güçbirliği eylemleri vazgeçilemeyecek taktiklerdir. Türkiye'de sosyalist iktidar stratejisi çizilirken yoksullaşan memur tabakalarının işçi sınıfı ideolojisine yaklaşabileceği ve komprador kapitalist iktidarlara duyulan üst yapısal tepkilerinde buna ilâve olarak emekçi sınıflar iktidarına duyacakları ürküntüyü azaltacağı düşünülmelidir. Emekçi sınıflar iktidarının memurlar meselesindeki tutumunu da gittikçe kesinlik kazanan formüller şeklinde ortaya konulmalıdır. Memurlar emekçi sınıflar iktidarının bu hastahklılı bünyede bir taze kan gibi doluşarak sosyalist Türkiye'yi kurması esnasında hem kendilerinden çok şey isteneceğini hem de sosyalist alt yapının meyveleri ile birlikte kendilerine çok şey verileceğini bilmelidirler.

Emekçi sınıflar iktidarı memurları uyuşturmaya onları soygun düzeninin aleti olmaya sevkeden komprador - kapitalist iktidarların tamamen aksine yaratacağı kalkınma ortamı içinde memurların bütün güçleri ile seferber olmalarını isteyecek ve o zaman başarının ölçüsünü yöneticilerin dalkavukluğunda sivrilmek değil fakat topluma yarar sağlamak tayin edecektir. Arkasız yoksul memurlar piyasa ağalarının, tefecilerin ve bunların tepesindeki emperyalizmin kölesi olmaktan kurtulacaklardır. Sosyalizmin aydınlığı ve işçi sınıfının uyumak iktidar öncülüğü Türkiye'yi olduğu gibi memurları da adım adım toplu güvenlik ve toplu kalkınma rahatına kavuşturacaktır.

Şimdinin soygunculara gittikçe prim veren düzenine bakarak ne ümitlerini boşa bağlamalı ne de tünden ümitsizliğe kapılmadılar.

Türkiye'de, hayatlarını alınlarının teriyle kazananların çilelerinin biteceği günler çok uzak değildir.

- (1) Ankara Hukuk Fakültesinden Dr. Yıldırım Uler'in araştırması.
- (2) 18 Şubat 1969 tarihli Ant dergisinde yayınlanan Hilmi Özgen'in araştırmasından yararlanılmıştır.

EMEK, belirli bir sayıda basıldığı için bütün yurtda dağıtılamamaktadır. EMEK'in aksamadan elinize geçmesini istiyorsanız abone olunuz. Bu ayrıca gazetenin mali gücünü de artıracaktır.

SOSYALİST DE NASIL TANIMLA

KENAN SOMER

TASVİRCİLİĞİN YETERSİZ- LİĞİ ÜZERİNE

Marxist devrim anlayışı, maddeci tarih görüşüne dayanır. Maddeci tarih görüşü, devrim anlayışı açısından, çok sematik bir biçimde, şöyle özetlenebilir :

«Üretim güçleriyle üretim ilişkileri, birarada, üretim biçimi denilen bütünü teşkil ederler. Üretim biçimi, toplumun iktisadi temelidir. Bu bütün içindeki en hareketli unsur, üretim güçleridir. Üretim güçlerindeki değişimler, üretim ilişkilerinde yansıyor, toplumsal gelişmeyi şartlandırır. Ama üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki bağılık tek yönlü değildir. Üretim ilişkilerindeki değişiklikler de, üretim güçleri üzerinde etkili olur. Örneğin, üretim güçleri, ancak üretim ilişkileri kendi durumlarına uygun düştüğü zaman ve uygun düştüğü sürece gelişebilir. Böylece, üretim güçlerinin gelişmesinin belirli bir aşamasında, mevcut üretim ilişkileri, bu güçlerin gelişmesi için çok dar bir çerçeve haline gelir, ve bu ikisi arasında bir çatışma başlar. Üretim araçları üzerinde özel mülkiyet ve insanın insan tarafından sömürülmesine dayanan bütün toplumlarında, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasında meydana gelen bu çelişme siyasal planda, kendini sınıf mücadeleleri aracılığıyla gösterir. Toplumsal gelişmenin belirli bir evresinde, çelişme karşılığa dönüşür, ve bu karşılık, devrimci bir biçimde çözülür. Yani, günü geçmiş üretim ilişkilerinin, yerlerini, üretim güçlerindeki gelişme aşamasına daha uygun düşen yeni üretim ilişkilerine bırakmaları için, siyasal planda, ekonomiyi yeniden - düzenlemek ereğiyle, yeni bir top-

NOT: Bütün bu dönemdeki yapılarla, geçiş döneminin sosyalist devrimini oynayacağı görüşü: Gotha Programının Eleştirisinde açıkça ifade edilmiştir. Temeli olan görüş sosyalist devrimin ahal yansıtmadığını, Prusya'da, barışçı (ve devrimci) görüş, proletaryanın olumsuz etkisiyle, yalıtılmış & zayıf dayanmayan devrim yalıtılmış (3. KODIM 1982) K.S.-

lumsal sınıf, yönetimi eline alır. (Maddeci tarih görüşünün daha geniş bir özeti için, Mehmet Selik arkadaşın, EMEK'in geçen sayısında yayınlanan yazısına bakınız.)

Bu görüşe dayanarak, sosyalist devrimi, çok genel bir şekilde, kapitalizmin ortadan kalkması ve sosyalizmin kurulması sonucunu veren siyasal ve iktisadi dönüşümlerin bütünü olarak tanımlamak mümkündür.

Böylece, sosyalist devrim, sosyalizmin maddi şartlarının olgunlaşması temeli üzerinde, siyasal devrimle, yani kapitalistlerin iktidarı yerine emekçilerin iktidarının kurulmasıyla başlayan, ve sosyalizmin siyasal ve iktisadi unsurlarının bütününi kaplayan bir süreç şeklinde tanımlanmış olur.

Ashında bu, sosyalist devrimi tarihte görülen bütün devrimlerdeki ortak çizgiye göre tanımlayan, son derecede genel nitelikte bilimsel bir soyutlamanın tekrarıdır. Başka bir şey değildir. Açıklayıcı olmaktan çok, tasvir edici bir karakter taşır. Ve en önemlisi, geçmişteki devrimlerin ayırıcı özelliklerini gözden saklamak sonucunu verebilir. Özellikle sosyalist devrimin, daha önceki devrimlere göre, önemli bir başkahğı vardır. Örneğin 17. ve 18. yüzyıllarda gerçekleşen İngiliz ve Fransız burjuva devrimleri, kapitalist toplumsal kuruluşun maddi şartları gerçekleştirildikten, yani kapitalist üretim biçimi, toplumsal kuruluş içinde özgül bir ağırlık kazandıktan sonra vukubulmuş, böylece siyasal devrimle kapitalist iktisat düzeninin kurulması, esas itibariyle, çakışmıştır. Oysaki, üretim araçları üzerindeki mülkiyet şeklinin nitelik değiş-tirmesi anlamına gelen sosyalist üretim ilişkilerinin, ancak

sosyalist (siyasal) devrimden sonra kurulabilmesi nedeniyle, sosyalist üretim biçimi, toplumsal kuruluş içinde, ancak sosyalist devrimden sonra özgül bir ağırlık kazanacak, yani siyasal devrimle sosyalist iktisat düzeninin kuruluşu, esas itibariyle, çakışmayacaktır. Ama bu durumun pratikte taşıyacağı önem, sosyalizmi gerçekleştirecek toplumdaki üretim güçlerinin, siyasal devrim anındaki gelişme düzeyine göre, farklı olacaktır. Marx'ın maddeci tarih görüşü formülasyonunda ifadesini bulan sosyalist devrim anlayışına göre, proleter devrim, ancak sosyalizmin maddi şartları olgunlaştığı, yani üretim güçleri, sosyalist iktisat düzeninin hemen kurulmasını mümkün kılacak derecede geliştiği zaman söz konusu olabilir. Nitekim, Marx, Gotha Programının Eleştirisi'nde, geçiş dönemini, esas itibariyle sosyalist bir evre olarak düğünüyor. Bu anlayış içinde, sosyalist devrimin siyasal ve iktisadi unsurlarını bir arada düğünmek, sosyalist devrimi, sosyalizmin bu iki temel unsuruna aynı ağırlığı veren bir süreç şeklinde tanımlamak, özellikle operasyonel yönden, büyük meseleler yaratmayabilir.

Ancak bu anlayışın tarihi sınırlarını gözden kaçırmamak büyük bir önem taşır.

EMPERYALİST ÇAĞIN GE- TİRDİĞİ DEĞİŞİKLİK ÜZERİNE

Nitekim, Marksizm, «emperyalist çağın marksizmi» haline gelinceye kadar, siyasal ve iktisadi unsurlara aynı ağırlığı veren bir süreç şeklinde ifade edilen sosyalist devrim anlayışı üzerinde, kesin ayrıntılara sebep olabilecek bir tartışma çıkartmamızı bilmiyoruz.

Sosyalizm, emperyalist sistemin bütünü bakımından mümkün bir duruma geldikten sonra, kapitalizmin eşitsiz gelişmesi nedeniyle, sosyalist devrim, emperyalist sistem içinde bulunan, ama sosyalizmin maddi şartları henüz olgunlaşmamış bir ülke için söz konusu edilebilir bir hal alırsa, o zamana kadar yaygın bulunan sosyalist devrim anlayışı, ortak bir anlayış olmaktan çıkmıştır. Tartışmalarında açıkça ifadesini bulmamız olmasa bile, emperyalist çağda açılan «Proleter Devrimler» dönemi, çağın somut şartlarını yansıtan yeni bir sosyalist devrim anlayışına ağırlık kazandırmıştır. Üretim güçleri sosyalizmi daldan düğürecek ölçüde gelişmiş bulunan ileri kapitalist ülkeler bakımından öngörülen klasik sosyalist devrim anlayışında, esas itibariyle, kapitalist üretim biçiminden sosyalist üretim biçimine geçme sürecine

V R İ M İ

A M A L I

● Sağcı - sosyalist teorisyenler, yani emperyalizmin sosyalist hareketi güçten düşürmekle görevli ajanları Marksist literatürde kullanılan «proletarya diktatoryası» teorik kavramından yararlanarak, teklif ettikleri «sosyalizm» in demokratik niteliğini, alelade bir diktatoryanın reddi sonucuymuş gibi göstermeye çalışıyorlar. Oysa bilindiği gibi, Marksist devlet teorisinde son tahlilde her devlet bir diktatoryadır. Ve demokrasi de bir devlet şeklinden başka bir şey değildir. Marksist teoride en demokratik burjuva cumhuriyetleri de, son tahlilde, bilimsel soyutlamadan başka bir şey olmayan «burjuva diktatoryası» kavramı ile ifade edilir. Gene Marksist teoriye göre proletarya diktatoryası burjuva diktatoryasından çok daha geniş bir demokrasiyi ifade eder. ●

ağırlık veriliyordu. Ama «emperyalizm ve proleter devrimler çağı»nın tarihi deneyi, ilk sosyalist devrimin «iktisadi bakımdan geri» bir ülkede gerçekleşmesiyle ilgili teorik ve pratik gelişmeler, açıklayıcı bir tanımlamada, siyasi unsurun «esas yön» olarak ağırlık kazanması eğilimine güç kazandırmıştır. Artık sosyalist devrimi, siyasi devrime göre tanımlamak gerekir.

TARİHİ DENEYİNİN GÖSTERİMLERİ ÜZERİNE

Tarihi deney, siyasi devrimin, marksizmin «ruhu» olduğunu göstermiştir. Tarihi deneyin gösterdiği bir başka şey de, sosyalist devrimi gerçekleştiren ülkelerin somut şartları sonucu, siyasi devrimden sonra yaşanan geçiş dönemlerinin, Marx'ın düşündüğü geçiş döneminden esas itibarıyla farklı dönemler olduğudur. Marx'ın düşündüğü geçiş dönemi, daha önce de değindiğim gibi, esas itibarıyla sosyalist bir dönemdi; sosyalizmin ilk evresiydi. Tarihi deneyin gösterdiği geçiş dönemleri ise, esas itibarıyla sosyalist bir dönem değildir. Sosyalist üretim biçimi, dolaşısıyla sosyalist ilişkiler, bu dönemde henüz bir özgül ağırlığa sahip değildir. Ama sosyalist iktidar tarafından, bilinçli bir şekilde kurulup geliştirilir. Geçmişten devralınan birçok demokratik görevlerin üstesinden gelinmesi gereken bu dönem, ancak sosyalist üretim biçimi özgül bir ağırlık kazanınca kapanır ve yerini, esas itibarıyla sosyalist bir nitelik taşıyan sosyalist kuruluş dönemine bırakır. ●

Öyleyse, tarihi deneyden önce formüle edilmesi mümkün bir anlayışla, tarihi deneyleri hesaba katan bir anlayış arasındaki farkı kavramak gerekiyor. Bunun hem teorik, hem pratik önemi var. Örneğin,

önümüzdeki devrimci aşamanın niteliği üzerinde — sesli ya da sessiz bir şekilde — düşünürken, kısır tartışmalara ve düşünce bulanıklıklarına düşmek için, sosyalist devrim derken düşünülmesi gereken şeyin açık ve seçik bir formülasyonuna ihtiyaç duyuyoruz. Bu ihtiyaç, ortaklaşa bir çabayla karşılanabilir. Burada, ortaklaşa çabayı güçlendirecek olumlu tartışmalara kapı açmak umuduyla, bir kaç nokta üzerinde durmak istiyorum.

BAĞLILIK ve FARKLILIK ÜZERİNE

Herşeyden önce, «devrim» ve «süreç» arasındaki **bağlılık** ve **farklılık** üzerinde durmak gerekiyor. Sosyalist devrim, sosyalist toplumun gerçekleşmesi sonucunu veren siyasi ve iktisadi dönüşümlerin bütünü olarak tanımlanınca, devrim, bir süreç şeklinde düşünülmüş oluyor. Oysaki, devrim, **niteliksel** bir değişim anıdır, bir **sıçramadır**. Süreçte ise, daha çok, **niceliksel** bir **birikimdir** söz konusu olan. Şüphesiz, nicelikle nitelik arasında, bıcakla kesilmiş gibi mutlak bir farklılık düşünmek doğru olmaz. Gerçekte, nicelikle nitelik, devrimle süreç arasında kopmaz bir bağlılık vardır. Ama bilimsel tahlil, şeylerin **esas yönünü** kavramak ve soyutlamakla mümkündür. Bu bakıma, nicelikle nitelik arasında esaslı bir ayırım yapmak mümkün ve doğru olduğu ölçüde, niteliksel bir değişim anı, bir sıçrama olarak düşünülmesi gereken devrimi, niceliksel bir birikim olarak düşünülmesi gereken süreçten ayırmak zorunlu bir şeydir: Yani, **sosyalist devrimi bir süreç olarak tanımlamamak gerekir**. Bir devrim - öncesi, ve bir devrim - sonrası sürecinden, ya da çok genel bir biçimde bir devrimci süreçten söz edilebilir.

Ama, «devrim süreci» deyimini en azından, açıklık getirici bir deyim (ya da kavram) değildir.

Devrimden (yani siyasi, ya da bence sosyalist devrimden) önceki sürece, devrimci mücadeleye süreci denebilir. Devrimden sonraki süreç, «toplumsal devrim» adıyla da anılan (ve bence içinde gerçek devrimler, yani niteliksel sıçramalar da bulunan) bir geçiş ve kuruluş sürecidir; bu süreç içinde (ve bu süreci yer yer noktaltayan devrimler aracıyla) sosyalist devrim ileri götürülür, sosyalist toplum kurulur ve geliştirilir.

Geçiş ve kuruluş sürecinin yer yer devrimlerle noktalandığını söylerken, ne düşündüğümü bir örnekle açıklamak isterim. Tarihi deneyin gösterdiği geçiş döneminin, sosyalist üretim biçimi özgül bir ağırlık kazanınca kapanan ve yerini sosyalist kuruluş dönemine bırakan bir dönem olduğunu daha önce belirtmiştim. İşte sosyalist üretim biçiminin, mevcut toplumsal kuruluş içinde özgül bir ağırlık kazandığı an, niteliksel bir değişim, bir sıçrama anı, ve bu anlamda, bir devrimdir. Bu devrim, sürekli bir oluşumu, bir süreci noktalar. Geçiş döneminde, yani sosyalist (siyasi) devrimden sonra, üretim güçleri sosyalist iktisat düzeninin esas itibarıyla kurulmasını mümkün kılacak derecede gelişmiş olmaması nedeniyle, sosyalist üretim biçimi, henüz toplumsal kuruluş içindeki egemen üretim biçimi değildir. Sosyalist geçiş dönemi ni karakterize eden şey budur: Sosyalist (siyasi) devrimin başarı kazandığı, yani sosyalizmin iktidarda olduğu toplumsal kuruluş içinde, yanyana yaşayan üretim biçimlerinden, sosyalist üretim biçiminin bilinçli bir müdahaleyle geliştirildiği, ama henüz özgül bir ağırlık kazanmadığı, egemen bir duruma gel-

mediği dönem. İktisadi yönden bu dönemin (niceliksel) birikimi, sosyalist üretim biçimini geliştirip güçlendiren, ama niteliksel bakımdan, henüz sosyalist üretim biçiminin egemen durumunda bulunmadığı bir iktisat düzeninde meydana gelen bir birikimdir. Bu süreç, sosyalist üretim biçiminin egemen duruma gelmesinden sonra da devam eder; ama artık niteliksel bakımdan **farklı** bir düzeyde; sosyalist üretim biçiminin egemen duruma gelmesiyle, niteliksel bakımdan gerçekleşmiş sosyalist iktisat düzeni ortamında, bu düzeni geliştirip güçlendiren (niceliksel) bir birikim olarak.

Bu şematik açıklama, nicelik ve nitelik, süreç ve devrim gibi kavramlar arasındaki gerçek bağlılık ve farklılık üzerine ve bu bağlılık ve farklılık ilişkisi içerisinde esas yönün belirlenmesi üzerine, öyle sanıyorum ki, bir fikir verecektir. Ancak bu açıklamanın, daha çok analitik ve metodolojik bir nitelik taşıdığı da gözden uzak tutulmamalıdır.

ESAS YÖN ÜZERİNE

Burada bir soruyu cevaplandırmak gerekiyor: Niçin sosyalist devrim «süreç» inin esas yönü olarak, geçiş döneminin sonunu yani sosyalist üretim biçiminin egemen duruma geldiği devrim anını değil de, işçi sınıfının, müttefikleriyle birlikte, devlete ağırlığını koyduğu siyasi devrim anını alıyoruz? Neden sosyalist devrimi, siyasi devrime göre tanımlamak istiyoruz?

Çünkü tarihi deney, sosyalist devrim anlayışında, siyasi unsuru değil de, iktisadi unsuru esas yön sayma eğiliminin, bir yerde, kişiyi Marksizmin «ruhu» na karşı çıkardığını, ve son tahlilde işçi sınıfının devlete ağırlığını koymasına hiç de (Sayfayı çeviriniz)

M. KUTLAY

EMPERYALİZM BİR GÖLGE GİBİ İZLENMELİDİR

Emperyalizmin ekonomik ve politik yöntemleri ve bunların birbirileri ile ilişkileri, yapılan uzun vadeli hesaplar, askeri ve politik silâhların ikili kullanışı, bunlara bağlı olarak yapılan teorik propagandalar, kısaca emperyalizmin «işleyişi», sürekli değişim içindedir. Emperyalizmi kesin olarak tasfiye edebilmek için ise, herşeyden önce, bu işleyişin her an izlenmesi gerekir.

Emperyalizm konusunda teoriye bir katkı getirebilmenin şartı, aynen Lenin'in yaptığı gibi, kapitalist kaynakları inceleyip, marksist yöntemin ve devrimci amaçların ışığında yorumlamaktır.

Ekonomik temel, toplumların içsel yapılarında sahip olduğu belirleyici etkiye, değişik toplumların birbirileri ile olan ilişkilerinde de sahiptir; bu ilişkilerin siyasal, hukukî, kültürel yanlarını ana çizgileriyle çizer. Yarattıkları bu üst yapı da, bir yandan ekonomik temele karşı etkide bulunurken, öte yandan nisbi bir bağımsızlık içinde kendi iç diyalektiğini kurar.

O halde, emperyalizmin egemen olduğu karmaşık bir süreci açıklarken, birinci kademede ekonomik temele «otomatik atıf» yapmak yanlış ve bizi anlamsız sonuçlara vardırabilir. Böyle bir atıf, marksizmi anlamamanın ta kendisidir. Emperyalizmi açıklarken, bir - iki kademeli basit bir açıklama tarzı benimsenmemeli, olaylar bütün karmaşıklığı ve dolaylı ilişkileri ile alınmalıdır. Sözgelimi, bir tekelin geri bir ülkede kurduğu bir fabrikanın zararları, her yıl transfer ettiği dövizlere bakarak değil, tekeli kapitalizmin bir ileri karakolu nun daha dünyanın bir köşesine yerleşmesinden doğan etkilerle ölçülmelidir.

Demek ki, vardığımız sonucu şöyle özetleyebiliriz : Emperyalizmi tasfiye etmek için ilk koşul, emperyalizmi bir gölge gibi izleyerek, ondaki değişiklikleri ilk anında farkedebilmektir. Bu görevi yerine getirir-

lüzum olmadan sosyalizmin gerçekleşebileceği görüşüne (ve tutumuna) götürdüğünü ortaya koymuş bulunmaktadır.

Bu görüş, kaynağını, 19 yüzyılın son yıllarında ortaya çıkan revizyonizmden alır. Bernste'nin, liberal çağ esas itibarıyla kapandıktan sonra, kapitalizmin devrimci biçimle, yani siyasi devrimle işçi sınıfının devlete ağırlığını koyması yoluyla yenilmesinin hiç de zorunlu bir şey olmadığı sonucuna varmıştır. Kautsky, revizyonizme karşı ortodoks ve sekte görüşü olduğu bir mücadele açmasına rağmen, vardığı sonuç, aslında bundan farklı bir şey değildir. Kautsky'nin geliştirdiği o çok «bilimsel» ve «ortodoks» görüşü «üretim güçleri teorisi» ne göre, sosyalizm, sınıf mücadelesi ve siyasi devrimle lüzum olmaksızın, toplumdaki üretim güçlerinin gelişmesinin mekanik bir sonucu olarak gerçekleşecektir. Yani aslında, sosyalizmin siyasi unsuru değil iktisadi unsurudur.

Lenin'le 2 nci enternasyonal teorisyenleri arasındaki anlaşmazlığın temelinde, sosyalist devrim anlayışındaki farklılığın yattığı söylenebilir.

Sosyalist devrimin esas yönü olarak siyasi devrimi değil, iktisadi dönüşümleri görenler, aslında «kapitalizmin sosyalizme barışçı entegrasyonu» temasını işlemekten başka bir şey yapmıyorlardı. Bu tema sosyalist devrimin barışçı («demokratik») yoldan gerçekleştirilmesi meselesiyle karıştırılmamalıdır. Kapitalizmin sosyalizme barışçı yoldan bütünleşmesi düşüncesinin temeli olan şey, sosyalizmin gerçekleşme süreci içinde, işçi sınıfının devlete ağırlığını koyma sonucunu veren siyasi devrimin zorunlu bir şart olmadığıdır. Sosyalist devrimin barışçı yoldan gerçekleştirilmesi düşüncesi ise siyasi devrimin sosyalizmin zorunlu bir şartı olduğu, ama bu devrimin, ihtilâli - olmayan, barışçı, «demokratik» yoldan başarı sağlamanın mümkün bulunduğunu görüşüne dayanır.

Aslında devrimci sosyalistlerle oportünistler arasındaki temel farklılık, siyasi devrim karşısındaki tutumlarındadır. Bu tutum, sosyalizmin gerçekleşme süreci içinde siyasi devrimle verilen yere ve ağırlığa göre belirlenir. Sosyalist devrimi tanımlarken bu noktanın unutulmaması gerekecektir.

«DEMOKRATİK SOSYALİZM» ÜZERİNE

Son olarak, konumuzla ilgili bakımından, «demokratik sosyalizm» kavramı (ya da «teorisi») üzerinde durulmak gerekiyor. Son zamanlarda hatırı sayılır karışıklıklara sebep olan kavramlardan biri de budur. Tamamen ideolojik bir nitelik taşıyan bu kavramla ifade edilmek istenen farklı iki şeyi birbirine karıştırmaktan sakınmalıyız.

«Demokratik sosyalizm» sözü, ülkemizde, «ihtilâli sosyalizm» in karşıtı olarak kullanılmaktadır. İhtilâli sosyalizmden maksat, iktidarın, sosyalistler tarafından, ihtilâli yoluyla, yani siyasi ayaklanmayla ve zor kullanılarak ele geçirilmesidir. Anayasa Mahkemesinin, Anayasa'nın demokratik sosyalizme açık olduğu hükmü açıkça bu anlayışa dayanmaktadır.

Ayrıca Anayasa Mahkemesinin anlayışına ek olarak, ülkemizdeki bazı sosyalistlerin, «demokratik sosyalizm» sözüyle iktidara geçişte olduğu kadar, sosyalist toplum düzenini kurma döneminde de, demokratik ilkelere bağlı kalmak arzularını ifadeye çalıştıkları görülmüyor. Bu arzunun ifade şeklinde, gerçekleştirilmiş bulunan sosyalist deneylere karşı «sosyalist demokrasi» açısından duyulan bazı hoşnutsuzlukları sezmek de mümkün.

Ancak sosyalistlerin herkes-ten çok kendilerini ilgilendirmesi gereken bazı meselelerde, örneğin bir Anayasa Mahkemesi-nden daha titiz olmaları gerekir.

Çünkü «demokratik sosyalizm» kavramı bir de emperyalist ülkelerin sağcı - sosyalistleri tarafından, çok farklı bir anlamda ve bir ideolojik mücadele silâhı olarak kullanılmaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonra icad edilen bu demokratik sosyalizm «teori» si aslında, kapitalizmin sosyalizme barışçı entegrasyonu düşüncesinin yeni bir çeşitlenmesinden başka bir şey değildir. Bu «teori» emperyalist devleti sınıflar üstü bir örgüt olarak takdim eder. Bunun sonucu, emperyalist devletin mülkiyetine yani tekeli burjuvazinin kontrolüne geçen her işletme, «demokratik sosyalizmin» mucidi tarafından «sosyalist işletme» sayılır. Sosyalizmi gerçekleştirme «yolu» çok açık olduğuna göre bu teori'nin temelinde de siyasi dev-

rimin gereksizliği düşüncesinin yattığını anlamak güç bir şey değildir.

Sağcı - sosyalist teorisyenler, yani emperyalizmin sosyalist hareketi gücünden düşürmekle görevli ajanları Marksist literatürde kullanılan «Proleterya diktatoryası» teorik kavramından yararlanarak, teklif ettikleri «sosyalizm» in demokratik niteliğini, alelade anlamda bir diktatoryanın reddi sonucuy-muş gibi göstermeye çalışıyor-lar. Oysa bilindiği gibi, Marksist devlet teorisinde son tahlilde her devlet bir diktatoryadır. Ve demokrasi de bir devlet şeklin-den başka bir şey değildir. Marksist teoride en demokratik burjuva cumhuriyetleri de, son tahlilde, bilimsel soyutla-madan başka bir şey olmayan «burjuva diktatoryası» kavramı ile ifade edilir. Gene Marksist teoriye göre proleterya dikta-toryası burjuva diktatoryasın-dan çok daha geniş bir demok-rasiyi ifade eder. (Emek'in 5 nci sayısında yayımlanan yazı-ma bakınız.)

Marksist devlet teorisinin herkesçe bilinen bu ilkelerine rağmen, sağcı - sosyalist «teorisyenler», Marksist literatür-de saf bir teorik kavram olarak kullanılan «diktatorya» terimi-ne karşı basit bir çatışma (anti-nomi) düzeyinde geliştirdikleri «demokratik - sosyalizm» düşüncesiyle aslında emperyalist devletin tekeli burjuva sınıf niteliğini korumayı gözetmek-ten başka bir şey yapmazlar. Bu bakıma, emperyalist ülkele-rin sağcı - sosyalistlerince kul-lanılan «demokratik - sosya-lizm» kavramının, ülkemizde bu kavrama verilen anlamın tam tersine emperyalist ülke-lerdeki tekeli burjuvazinin sınıf mücadelesine bağlı ideolojik bir kavram olduğu, aslında hiç bir teorik değer taşımadığı ortadadır.

Bir kavramla iki farklı şey anlatılmak isteniyorsa, bunları birbirine karıştırmamak gerek-ir. Ama daha iyisi, farklı an-lam, taşıyan teorik değeri güp-helli kavramlar karşısında daha titiz davranmak değil mi?

Sosyalist devrim sorunu üze-rinde düşündükten, göz önünde tutulacak şeylerden biri de bu titizlik olmak her şeyden önce kelimeler üzerinde anlaşma-

«Emperyalizm» teorik ve stratejik tartışmalarda bolca kullanılan, fakat ne olduğunun, nasıl işlediğinin incelenmesi için gözle görülür bir çabanın harcanmadığı sözlerden biridir. Lenin'in Sovyet Devrimi'nden önce ortaya çıkardığı kavram, o zamandan bu yana, genel teorik çalışmaların ihmal edilmesine paralel olarak tarihi bir niteliğe bürünmüş, olayların gelişimine ayak uyduramamış, Birinci Dünya Savaşı yıllarının doğruları bugünün yanlışları haline gelmiş; fakat «emperyalizm teorisi» herhangi bir geliştirmeye ihtiyaç duyulmaksızın, herşeyi açıklamakta kullanılmaya devam etmiştir.

Bugün, birkaç kişinin gerçek çabası dışında, sosyalist bilim adamlarının, emperyalizmin işleyişini ayrıntılarıyla ve bir bütün olarak açıklamaya yönelmiş bir çalışmasına rastlamak mümkün değildir. Aşağıda ilk bölümünü okuyacağınız inceleme, elbette bu eksikliği tümüyle doldurmaya kalkışmayacaktır. Yapabileceğimiz tek şey, seziniyelebildiğimiz eğilimleri belirtmek ve bir model içinde yerlerine oturtmaya çalışmaktır.

ken de salt ekonomik ya da salt siyasal yorumlardan kaçınmak, bütün diyalektik ilişkileri genel ve evrensel bir model içine yerleştirmek gerekir.

TEKELCİ KAPİTALİZMİN EN BÜYÜK DERDİ NEDİR?

Bugün emperyalizm ne halde-dir? Sonuna mı gelmiştir, yoksa henüz büyüyüp serpilmekte midir?

1969 yılında emperyalizmin halâ büyüyüp serpildiğini söylemek her ne kadar kolay değilse de, bizzat devrimin sübjektif unsurunun — emperyalizmi ve kapitalizmi yıkacak olan emekçi sınıfların — zayıflığı dolayısıyla, emperyalizmin sonunun geldiğini iddia etmek de güçtür.

Evet, emperyalizm ardarda bunalımlara girmektedir, kurtuluş savaşları, iç ayaklanmalar, protesto gösterileri birbirini kovalamaktadır ama, bir bütün olarak emperyalist sistemin yıkılmak üzere olduğunu söylemek için daha başka delillere ihtiyacımız vardır. Oysa tekeli kapitalizm, sistemini sürdürmek için hergün yeni yöntemler geliştirmektedir.

Tekelci kapitalizm, özünden gelen bir zorunlulukla, yayılmaya mahkûmdur. Ayakta durabilmesi, en azından şu anda elinde bulunan alandaki egemenliğini sürdürebilmesine bağlıdır. Bu yüzden en çok korktuğu şey de, egemen olduğu alanlardaki etkisini tümüyle ortadan kaldıran sosyalist devrimlerdir.

EMPERYALİST MEKANİZMA

Emperyalizmin bugünkü işleyişindeki başlıca özellikler şöyle sıralanabilir :

1. Klâsik fonksiyonlardan olan «karşılıklı çıkarları gözetmeme», nalıncı keseri tipi» ticaret bugün de sürmektedir.

2. Geri ülkelerin doğal kaynak-

larının sömürülmesi için plântasyonların kurulmasına devam edilmektedir.

3. Başlangıçta sadece bir «sermaye taşması» olarak yer alan dış yatırım ve yardımlar, bugün yeryüzünün her noktasında emperyalizmin ileri karakollarını kurmak ve karşı - devrimleri desteklemek için yapılar olmuştur.

4. Geri ülkelerde düşük maliyetle yetiştirilen uzman ve bilim adamları, çekici ücretlerle tekeli kapitalizm tarafından kapılmakta ve geri ülkeler sadece bu yoldan, rakamlarla ölçülemeyecek kadar büyük kayıplara uğramaktadırlar.

5. Geri ülkelerin üretim yapıları çarpıklaştırılmakta ve herhangi bir mamulü kendi başlarına üretmeleri imkânsız hâle getirilmekte, başka bir deyişle, endüstriler arası içsel bağımlılık katsayıları düşük tutulmaya çalışılırken, dış ticarete bağımlılıkları artırılmaktadır.

6. Kapitalizmin tekelleşmesi sırasında kesin birer tarım ülkesi haline getirilen sömürge ve yarı sömürgelelerin sanayileşme isteklerini saptırmak için, «sanayileşme» adı altında geri tekniklerle ve küçük çaplı işletmelerde hafif sanayi ve tüketim malları kesimlerinin kurulması teşvik edilmektedir.

7. Tekelci kapitalizmin ürettiği malların «talep sigortası» olarak, geri ülke halkları, kendi koşullarına tümüyle aykırı tüketim alışkanlıklarına sahip kılınmaktadır.

8. Geri ülkelerde iktidarda bulunan kapitalizm - öncesi egemen sınıflar ve burjuvazinin geleneksel çalışmaları, emperyalizmin iki tarafı da soysuzlaştırmasıyla (dejenere etmesiyle) giderilmekte ve bu sınıflar bir potada eritilerek emperyalizmin isteklerine göre şekillendirilmektedirler.

9. Geri ülkelerdeki «uyutma kampanyası» na bizzat katılan tekeli kapitalizm, elindeki bütün yayın araçlarını seferber ederek, akla gelmeyecek yalanları dünyanın dört bir yanına yaymakta; sinema, edebiyat ve tiyatroyu, dünya halklarını kendi ideolojisine göre şartlandırmak için kullanmaktadır. (Bu eylemlerin topuna birden «beyin yıkama» diyebiliriz.)

10. Tekelci kapitalizm, kendisi kesin bir bütünleşmeye doğru yol alırken, geri ülkelerin binbir parça olması için özel bir özen göstermektedir. Bu yüzden ırkçılık, kabilecilik, tarikatçılık gibi yapay ayrımları alevlendirmekte, yoksul ülkeler arasındaki anlaşmazlıklara tırnak sürmektedir.

11. Tekelci kapitalizm, egemen olduğu ya da etkisi altında bulunan ülkelerde, halktan kopuk orduları destekliyerek yada halktan kopmaları için çaba göstererek, devrimci hareketlere karşı silâhlı bir potansiyel yaratmaktadır. Böylece bir taşla iki kuş vurulmuş; hem silâhlı bir gerici kuvvet sağlanmış, hem de askeri malzeme üreticisi tekellerin mallarına olan talep artmış olmaktadır.

Tekelci kapitalizm için asıl tehlike, yukarıda anlatılmaya çalışılan mekanizmanın bir - iki noktasının zedelenmesi ya da ortadan kalkması değil, mekanizmanın temelinin işlemez hale gelmesidir. Sözelimi, geri ülkelerin doğal kaynaklarının sömürülmesi için kurulan fabrika ve petrol kuyularının millileştirilmesi, tekeli kapitalizm için korkunç sonuçlar yaratmakta; ülkenin büyük bir hevesle giriştiği «sanayileşme» çabaları, birkaç küçük oyunla saptırılarak, kısa zamanda «hiçbir ağır sanayi malını kendi başına üretemeyen tekeli kapitalizme muhtaç bağımsız (!) bir ülke» yaratıvermektedir.

Demek ki, tekeli kapitalizm, yukarıdaki küçük çarklardan birinin sakatlanması halinde, onun yerine daha ustaca yapılmış ve daha uzun süre görev yapabilecek yeni bir çarkı yerleştirebilmektedir. O halde, bu çarklardan hangisinin — ya da hangilerinin — can alıcı nokta olduğunu bulmak ve darbeyi oraya vurmak zorunludur.

sosyalizm tartışmaları

Devrim ve Karşı Devrim (2)

- MİHRİ BELLİ'YE GÖRE -

M. SELİK

Geçen yazımızda Mihri Belli'nin verdiği devrim tanımı ile sözünü ettiği devrim ve karşı-devrim iddialarını açıklayamıyacağımı göstermek amacıyla siyasal ve toplumsal devrim kavramları üzerinde durduk. Yazımızın bu kısmında yazarın bundan sonraki birkaç yazıda ele alacağımız çeşitli görüşlerini toplu halde vereceğiz. Böylece, okuyucu, bir yandan, bu görüşleri geçen yazımızdaki açıklamalarımızın ışığı altında bizzat değerlendirme imkânını bulmuş olacak, öte yandan, bizim söyleyeceklerimizle yazarın söylediklerini karşılaştırırken hükmünü daha sıhatli bir şekilde verebilecektir.

II. DEVRİM, KARŞI - DEVRİM VE TÜRKİYE HAKKINDA GÖRÜŞLER

1. DEVRİM

«... En özet biçimde ifade etmek gerekirse, bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiştir, devrim.

Bu saydığımız beş üretim tarzının (İlkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist üretim tarzları) birinden bir sonrakine geçiş devrimidir.

... devrimi bir geriki üretim tarzından bir sonrakine değil, bir üretim tarzından daha sonraki üretim tarzlarından birine geçiş diye tanımlayabiliriz.

Devrimin bilimsel anlamı üretim tarzında değişikliklerdir.

Ve üretim tarzında değişiklik de, yeni üretim tarzını kurmakta çıkarı olan sınıfın, ya da sınıfların eski üretim tarzını muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıflara karşı galebesiyle olur. Devrim budur.» (Eylem).

«... bir yerde devrim ya da karşı - devrim olup olmadığını anlamak için, mülkiyet doğru bir kistas sayılabilir. Bir sürü kargaşalıktan sonra, eğer mülkiyet daha ileri bir sınıfın eline geçmişse, o toplumda

devrim olmuştur. Mülkiyet hala eski ellerde ise, orada devrim olmamıştır. Ama biz üretim tarzının yalnız bir yönünü, üretim ilişkilerini ele almakla yetinirsek, meseleyi bütünüyle kavramış olamayız. Onun için «Devrim bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiştir.» demek daha doğru olur.

Devrim, üretim tarzlarından birinden bir sonrakine, ya da, çok özel durumlarda atlamalar da olabileceğine göre, sonraki üretim tarzlarından birine geçiştir.

Devrim üretim kuvvetlerinde meydana gelen değişikliklerin üretim ilişkilerini zorlaması sonucu, toplumdaki devrimci sınıf ya da sınıfların, statükoyu muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıfların üstesinden gelmesi ve üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi gidermek üzere üretim ilişkilerini, toplumsal ilişkileri yeni üretim güçlerine uygun biçimde değiştirmesidir. Bunun dışında bir toplumun biçim değiştirmesi, devrim sayılmaz.

Tekrar edelim, devrim üretim güçlerinde meydana gelen değişikliğin toplumsal ilişkilerde ifadesini (ifadesini olacak herhalde) bulmasıdır. Toplumun tarihi gelişme süresi içinde bir ileri adım atmasıdır, bir adım geri değil. İlkel komünal toplumdaki köleliğe geçiş devrimidir; kölelik düzeninden feodal düzene geçiş devrimidir; feodal düzenden kapitalizme, kapitalizmden de sosyalizme geçiş devrimidir.» (Strateji).

«Bilimsel anlamıyla devrim, üretim tarzı değişikliğinden, daha geri bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçişten başka bir şey olamaz.

Daha kısa bir ifadeyle devrim emekçiler yararına düzen değişikliğidir.» (Karşı - Devrim.)

«Bizde «Devrim» sözcüğü olur olmaz yerde, gerekli gereksiz, gelişigüzel kullanılmıştır.» diye yakınan ve «Onun için devrim kavramına açıklık ge-

tirmekte fayda vardır.» diyen yazar yukarıya aldığımız ifadeleriyle konuya «açıklık» getirdiği kanısındadır. Fakat biz gündelik yazarın diğer konulardaki görüşlerini saptama işimize devam edelim.

2. KARŞI - DEVRİM

«Yukarıda sıraladığımız üretim tarzları listesinde bir üretim tarzından bir öncekine geçiş, ya da öncekilerden birine geçiş, toplumun biçim değiştirmesidir ama devrim değildir. Bunun da tarihte örnekleri vardır. Örneğin Fransa'da 18. Louis zamanının Restorasyon hareketi Büyük Fransız Devriminin emekçi halka sağladığı bütün kazançları sılıp süpürmek ve derebeylik düzenini geri getirmek amacıyla güdüldü ve bu yolda oldukça başarı sağlamıştı.

Türkiye'den de bir örnek verebiliriz. 1937 nin Kemalist Türkiye'si siyasi bakımdan bağımsız bir ülke idi, emperyalizmle iktisadi ilişkisi bulunmakla birlikte, emperyalizmin sömürü olanakları sınırlıydı. İşbirlikçi sermaye çevrelerinin ve feodal ağa takımının toplumdaki etkisi bugünküyle kıyaslanamayacak ölçüde azdı. Oysa, bugünün Türkiye'si, 1968 Türkiye'si, Amerikan Emperyalizminin vesayeti altında, toplumsal hayatının her yönüne emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal ağa takımı ilişkisinin hükmettiği bağımlı bir ülkedir. Bir değişme olmuştur ama devrim doğrultusunda değil, karşı devrim doğrultusunda bir değişme.» (Strateji).

Yazarın Türkiye'de olduğunu iddia ettiği karşı - devrim üzerine söyledikleri bir yana bırakırsak — biz bunları biraz sonra kaydedeceğiz — karşı - devrim için bütün söylediği bundan ibarettir.

3. BURJUVA DEMOKRATİK DEVRİM

«Burjuva demokratik devrim, siyasi bakımdan (iktisadi değil) eşit vatandaşlar topluluğu olarak, ulusun varlığına engel olan feodal kalıntı olarak, dış emperyalist müdahale

olarak ne varsa onların yok edilmesi demektir. Ve ulusun yaşadığı toprak parçasında egemen bulunması demektir. Bağımsız ve demokratik bir ülke olmak demektir.

Burjuva demokratik devrim, bağımsızlıktır, feodalitenin yok edilmesidir o kadar.» (Eylem.)

«Çağdaş tarih iki cins devrim kaydediyor: Demokratik devrim, sosyalist devrim. Eskiden burjuvazinin, tarih tarafından demokratik devrimi yapmakla görevlendirildiği, çağda bu devrim «Burjuva Demokratik Devrim» adı takılmıştı. Bugün burjuvazi artık devrim... yapamadığından ve demokratik devrim her zaman ve her yerde anti-emperyalist nitelik taşıdığından «Milli Demokratik Devrim» terimini kullanılmaya başlanmıştır. Bu devrim emperyalizmin boyunduruğu altında bulunan ülkelerde yer almaktadır. Fonksiyonu, esas olarak sonuna kadar vardırılması eski burjuva devriminden değişik değildir. Demokratik devrimin iki temel görevi (...) ülkeyi emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtarmak ve derebeylik düzeni kalıntılarını ortadan kaldırarak vatandaşların tümünü siyasi bakımdan eşit hakları olan bir ulusun birliyi durumuna getirmek (tir.) (Strateji).

4. SOSYALİST DEVRİM

«Sosyalist devrim... kapitalist üretim tarzını ortadan kaldırmak... üretimin kolektif niteliği ile özel mülkiyet arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmak ve insanın insan tarafından sömürülmesi olanaklarını ortadan kaldırmak, insana maddi ve manevi bakımlardan açılıp gelişme olanaklarını sağlamak, sosyalizmi kurmaktır.» (Eylem).

«Sosyalist devrim, kapitalist düzeni değiştirmek, üretim araçlarının özel mülkiyeti ile üretimin kolektif niteliği arasındaki çelişkiye son vermek, üretim araçlarını toplumun kolektif mülkiyeti durumuna getirmek, insanın insan

tarafından sömürülmesine meydan vermeyen, insanın maddi manevi bakımlardan açılıp gelişmesi koşullarını yaratan gelişmiş toplumu kurmak, sosyalizmi gerçekleştirmek demektir.

● Sosyalist devrim, şehir ve köy proletaryasının emekçi halkın tümünün sömürücü sınıflara karşı devrimidir. (Strateji).

● «(Bazıları,) sosyalist devrimi, sosyalist partinin iktidara geçmesi olarak tanımlamaktadırlar.

● Sosyalist devrim sosyalist partinin iktidara gelmesidir, tanımlanması bizi çok yanlış sonuçlara sürükleyebilir; böyle yüzeysel tanımlamalardan kaçınalım.» (Karşı - devrim).

5. DEVRİM VE SİYASAL İKTİDAR

● «Proletarya ikisini de yapar. Evet, proletaryanın emekçiler davasını küçük burjuvaziye teslim etmesi yanlıştır. Çelişki mi bu ikisi? Teslim edemez ve proletarya hem demokratik devrimi hem de sosyalist devrimi yapar.» (Eylem).

● «Her devrimin ana meselesi iktidar meselesidir. Kimi iktidardan uzaklaştıracaksın, kimi iktidara getireceksin meselesidir.

● Bu doğrudur ama bu doğru kavram yozlaştırılarak «burjuva demokratik devrimi burjuvazi yapar, sosyalist devrimi de emekçi sınıflar yapar» biçimine sokulmaktadır. Bu iddia kesin olarak yanlıştır, sosyalizmin bilimine aykırı gülünç bir iddiadır.

● ... bir devrim aşamasından, onu izleyen devrim aşamasına geçilip geçilmediğini, birinci aşamada hegemonyayı elinde tutan sınıfın karakteri ya da hegemonyasının süresi göstermez. Devrimin o aşamasının başarıyla sonuçlanıp sonuçlanmadığı, devrimin stratejik hedefine varılıp varılmadığı gösterir.» (Strateji).

● ... burjuva demokratik devrim, devrimin birinci aşamasıdır, sosyalist devrime yolu hazırlayacak olan aşamadır. Ve burjuva demokratik devrimi gerçekleştirmeden sosyalist devrim yapamazsın.

● Ve burjuva demokratik devrimi gerçekleştirme, sonuna kadar gerçekleştirme demek, sosyalizmin eşğine ayak basmak demektir.» (Eylem).

● «Ben kendi hesabıma emimin ki, geniş Kemalist çevreler sosyalizmi benimseyecekler ve sosyalistlerin öncülüğünde olacaktır bu mücadele.» (Karşı - devrim).

6. TÜRKİYE : DEVRİM ve KARŞI - DEVRİM; DEMOKRATİK DEVRİM ve SOSYALİST DEVRİM

● «Atatürk devriminin Türk ulusuna sağladığı kazançları, (başta bağımsızlık)...

● Atatürk devrimi oldu, çünkü 19. Yüzyılın yarısından bu yana bir anti - feodal akım, ünmetçiliğe karşı bir akım, milli bilincin yayılması akımı vardı toplumumuzda. Kurtuluş Savaşında Türk halkı çok şeyi öğrenmişti. Yobazın, padişahın ihanetini gözüyle görmüştü. Anti - feodal devrimin ortamı vardı 1920 lerde.

● ... Kemalist devrim küçük - burjuva bürokrasisinin hegemonyası altında gerçekleştirilmiştir.

● Üretim tarzı Kemalist Türkiye'de de kapitalizm idi, bugün de kapitalizmdir. Yalnız bir nitelik farkı vardır. Komprodor teşvik görmüyordu Kemalist Türkiye'de, Yabancıların mülkiyeti olan müesseseler, demiryolları, madenler vb. devletleştiriliyordu. Bir milli - burjuvazi yaratma çabasında idiler. Bu çaba pek başarılı olmadı.

● ... Türk burjuvazisinin adına hareket eden asker - sivil aydın zümrenin önderliğinde bir kurtuluş savaşı verdiğimiz tezi var... Bu yanlıştır. Kurtuluş savaşları vekâlele yönetilmez. Türkiye'de Mustafa Kemal ve arkadaşlarına hükmedecek güçte bir burjuvazi yoktu 1919 - 23 döneminde...

● Aynı küçük burjuva bürokrasisi, bir - iki yıl sonra 1923 de İzmir İktisat kongresinde liberalizm tezini savunuyor; kapitalist yoldan kalkınmayı benimsiyor ve bir milli burjuvazi yaratma sevdasına kapılıyor. Bu büyük bir dönüş.

● Türk asıllı burjuva unsurlara imkânlar sağlanmıştı kapitilasyonların kalkmasıyla; iç ticaret, devlet taahhütleri vb. gibi alanlarda... 1924'e kadar iki milyon ermeni, iki milyon rum gitmişti memleketten. Bunların bıraktıkları iktisadi faaliyet alanları açılmıştı Türk asıllı burjuvaziye; ve bunlar bayağı bilinçli, etkili bir sınıf olarak, hesaba katılması gereken bir sınıf olarak asker - sivil aydın zümrenin karşısına çıktılar.

● ... Toprak reformu Demokratik Devrimin ilk ve en önemli görevidir. Bu birinci demokratik görevi niçin yerine getirmedi Kemalistler?

● Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'de toprak reformunun acil bir mesele olarak

ortaya çıkmasına ve öneminin anlaşılmasına engel olan faktörler vardı : ... 1923'deki şartları düşünelim : İki milyon Rum, iki milyon Ermeni gitmiş... Türkiye'nin nüfusu aşağı yukarı 11 milyon... Toprak kıtlığı diye bir şey yok.. En münbit köyler bırakılmış gıdılmış.. Tarım meselesi daha çok çiftçi cihazlandırma meselesi; çift çubuk meselesi... Bu birinci faktör.

● İkinci faktör, dünya piyasasında düşük buğday fiyatının hakim olması. Ve buğday 2.5 kuruşa, 3 kuruşa kadar düşüyor... Düşük buğday fiyatı, buğday satan için bir kıymandır, ama bizim köylünün büyük çoğunluğu buğday satmaz. Büyük çoğunluk harmandan harmana yiyeceğini yetiştiremez ve buğday almak zorunda kalır. Düşük buğday fiyatı geniş köylü kitlelerin için (orta köylü dahil) lehte bir durumdur. Ancak çiftlik beyleri için aleyhte bir durumdur. - Ve bu düşük buğdayı fiyatı iki dünya savaşı arası dönemde sürdü.

● Önemli bir başka faktör de, yavaş işleyen adli mekanizmadır. Adli mekanizmanın yavaş işlemesi, tarla işgallerini kolaylaştıran bir durum yaratmaktadır... Bu durum, topraksızın ya da az topraklıların lehine çiftlik sahibinin aleyhine bir durumdur.

● Tabanda bir toprak susuzluğu yok, nüfus az, buğday fiyatı düşük, bir köylü direnmesi yok.

● Bu durumda Kemalistler toprak reformunu düşünmediler... İktisat bilseleldi, feodal ilişkiler kangrenini, duruma hakimken, daha başlangıçta kesip atarlardı. Ve Türkiye'nin kaderi bambaşka olurdu. Toprak reformunu yapmadılar ve karşı - devrim eğiliminin kökenlerine inemediler.

● Evet 1920'lerde de, 1930 larda da karşı - devrimin kökenleri mevcut. Ama gene de bir dönüm noktası, karşı - devrimin başlangıç noktasını aramak gerek. Bu dönüm noktası bence 1942 yılıdır. Refik Saydam Hükümetinin düştüğü ve Şükrü Saracoğlu hükümetinin iktidara geldiği tarihtir.

● 1941, 42 yılında buğday fiyatı, yıldırım hızıyla, hemen hemen on misline 90 kuruşa çıktı. Daha önce, buğday fiyatının düşüklüğü orta köylüye yoksul köylüye yarar demiştik. Bu 90 kuruşa çıkışa paralel olarak, köylünün tarla işgallerinden doğan davaları hızla neticelendirecek bir kanun telif etti hükümet; ve Meclis bu kanunu kabul etti. Bu, tama-

men köylü aleyhine ve çiftlik beyinin lehine bir durum yarattı... Çiftlik ağası bir - iki yıl içinde mülhis güçlendi... Büyük bir iktisadi güç haline gelen büyük toprak sahibi gücünü siyasette de hissettirdi... Karaborsacının (tüccarın - M. S.) ve Haçanının (büyük toprak sahibinin - M. S.) direnmesi sonucu Saydam Hükümeti düştü ve onun yerine serbest ticaretçi Şükrü Saracoğlu geldi iktidara.» (Karşı - devrim.)

● «... 46'dan (1946) bu yana olan, hiç kendimizi aldatmayalım, hiç değilse 46'dan 60'a kadar, 27 Mayıs'a kadar olan, Türkiye'de anti - kemalist karşı devrimdir.

● Ve Türkiye'de objektif şartlar bakımından 1937 de bugünkünden daha yakındı sosyalizme. 1937 de Atatürk sağken ve Türkiye bağımsızken daha yakındı sosyalizme. Sosyalizm şiarını atmak için objektif şartlar bakımından daha çok sebepler vardı 1937'de.» (Eylem.)

● «1950 de seçimle Demokrat Parti iktidara geldi. Bu geliş anti - kemalist karşı devrimin perçinlenmesidir, başka bir şey değildir... Bu, anti - kemalist karşı devrimdir.

● Türkiye'deki bugünkü düzen, asker - sivil aydın zümreden küçük burjuvazi ve bürokrasilerden iktidarı ele geçirmiş olan iş birliği sermaye ve büyük toprak sahipleri, feodal ağalar, mütegalibe takımının ortaklığının hegemonyası altında, Türkiye'yi emperyalist sistem içinde sömürülen bağımlı bir ülke durumunda tutmayı amaç edinen bir sömürü düzenidir. Ve bu hegemonyayı elde tutan asalak sınıfların arkasında emperyalizm vardır. Bu önemli bir düzen değişikliğidir. Karşı devrimci nitelikte bir düzen değişikliğidir.» (Karşı - devrim.)

Yazarın, sadece birinin metni 14 bin kelimeli aşan, üç ayı konuşmasının metinlerinden konumuzla ilgili pasajları yukarıya almış bulunuyoruz. Yazarın görüşlerini özetlemek yerine uzun uzun aktarmamızın önemli bir nedeni, tekrar tekrar zaman kaybına uğramayı önlemek, teorik hataların durmadan tekrarlanmasına mümkünse engel olmak, ve yazarın kendisinin değilse de etkisinde kalmış olanların doğruları görmelerine elimizden geldiğince yardım etmek gibi bir çabanın içinde olmamızdır.

Gelecek yazıda bu görüşleri ele alacak ve eleştireceğiz.

CEM EROĞUL

BİRAZ TARİH

Çin Komünist Partisi'nin (Ç. K. P.) dokuzuncu kongresi, 1 - 24 Nisan 1969 tarihleri arasında, Pekin'de, Halk Meclisi Sarayı'nda toplandı. Bu kongrenin büyük önemi, 1958'de toplanan geçen kongreden beri meydana gelen olaylar hatırlanırsa kolaylıkla anlaşılır. İki kongre arasında geçen on bir yıl, «İleriye Doğru Büyük Hareket» ile halk komünlerinin kurulmasına, Çin - Sovyet ilişkilerinin bozulmasına ve «Büyük Proleter Kültür Devrimi» ne sahne olmuştur. Bu olaylar, parti bünyesinin ciddi bir şekilde sarsılmasına ve hatta geniş ölçüde dağılmasına yol açmıştır. Özellikle, Ağustos 1966'dan beri resmen yürütülen kültür devrimi, Sovyet modeli bir örgütlenme taraftarlarını ve bürokratları tasfiye amacıyla, parti teşkilatını hallaç pamuğu gibi atmıştır. Bir bakıma, bu kongre, partinin yeniden kuruluş kongresidir.

Dokuzuncu kongreyi daha iyi değerlendirebilmek için, partinin gelişim çizgisini ve kongrenin içinde cereyan ettiği ortamı kısaca hatırlatmak gereklidir. Ç.K.P., Temmuz 1921'de, Şanghay'da toplanan birinci kongre tarafından kurulmuştur. O tarihte yirmi sekiz yaşında olan Mao, kongreye katılan on iki kurucu üyeden biridir. İkinci kongre, Temmuz 1922'de, yine Şanghay'da toplanmıştır. Mao'nun katılmadığı bu kongre, işçi - köylü önderliğinde küçük burjuvaziyi de kapsayan bir demokratik cephe kurulmasına karar vermiş ve Sun Yat Sen'in teşkilatı olan Kuomintang'a yanaşma çarelerini aramıştır. Haziran 1923'te, Kanton'da toplanan üçüncü kongre, Kuomintang'la ittifak kurmaya karar vermiştir. Ç.K.P.'nin, 185 üyesini temsil eden on iki delegenin aldığı bu kararla, Kuomintang ile Komintern arasında yapılan anlaşma onaylanıyor ve Kuomintang'ın öncülüğü kabul ediliyordu. Aynı politikayı sürdüren dördüncü kongre, Ocak 1925'te Şanghay'da toplanmıştır. Yirmi delege, partinin 980 üyesini temsil etmiştir. Bu kongrede ilk defa olarak köylü hareketinin önemine değinilmiştir.

Kongreden az sonra Sun Yat Sen'in ölmesi ile Çan Kay Şek, Kuomintang'ın başına geçmiştir. Yabancı çıkarlarla işbirliği yapan Çan Kay Şek, 12 Nisan 1927'de, Şanghay'da, Kuomintang'ın «müttefik» olan komünistleri kitle halinde öldürtmüştür. Beşinci kongre, katliamdan on beş gün sonra, Çin'in merkez bölgesinde bulunan Hankov'da toplanmıştır. Artık partinin 57.000 üyesi vardır. Seksenbeş

delegeden bir kısmı, katliama rağmen, Kuomintang ile cephe birliği siyasetinin sürdürülmesinden yanadır.

Çin'de durum gittikçe kötüleştiği için, altıncı kongre, Temmuz - Eylül 1928'de Moskova'da toplanmıştır. Nazari olarak, partinin 40.000 üyesi vardır. Cepheci tasfiye edilmekle beraber, yönetim, elan, temel mücadele merkezi olarak şehirleri kabul edenlerin elindedir. Komintern'ce tutulmayan Mao, hatta bir ara merkez komitesinden ihraç edilmiştir.

Ancak daha sonraki olaylar, savunduğu «köycü» çizgiye hak verdiği için, Mao, ordunun da yardımıyla yönetime tırmanacaktır. Bir dahaki kongrenin toplanmasına kadar geçen onyediyıl, Çin'in devrimci gelişmesinde olağanüstü önem taşıyan olaylarla doludur. 1930 - 1934 arasında, Kiangsi Sovyet Cumhuriyeti kurulmuştur. Güney bölgesindeki bu devrimci cumhuriyetin Çan Kay Şek'e yenilmesinden sonra, 1934 - 1935'te kuzeye doğru «Büyük Yürüyüş» gerçekleştirilmiştir. Artık Mao'nun yönettiği komünist kuvvetlerin Yen'an'a gelmesinden sonra, 1936 - 1945 arasında, Japon savaşı yürütülmüştür.

Nisan - Haziran 1945 tarihleri arasında, Yen'an'da toplanan yedinci kongre, Mao'nun zafer kongresidir. 1935'ten beri fiilen başkan olan Mao, bu kongrede resmen parti başkanlığına getirilmiştir. Liu Şao Şi, ikinci başkandır. Partinin üye sayısı 1.200.000'e varmıştır. Yeni tüzük Liu Şao Şi tarafından hazırlanmıştır. Mao'nun önerdiği yeni program, «yeni demokrasi» deyiminde ifadesini bulan ve milliyetçi burjuvalarla işbirliğine dayanan bir koalisyon hükümetini öngörmektedir.

Ne var ki, Çan Kay Şek'in Amerikalılarla anlaşmasıyla, bu program yürütmeyecek ve iç savaş başlayacaktır. Ve 1 Ekim 1949'da, komünistlerin iç savaşı kazanmalarıyla, sosyalist devrim gerçekleştirilecektir. İktidardan sonraki ilk kongre olan sekizinci kongre, çalışmalarını iki ayrı dönemde tamamlayabilmiştir. Eylül 1956'da Pekin'de yer alan ilk toplantısı, aynı yılın Şubat ayında yapılan S.S.C.B. Komünist Partisi Yirminci Kongresi'nin etkisi altındadır. Liberalleşme rüzgârı esmiş, kişiye tapma hafifçe kınanmış, «yüz çiçek» politikası ortaya atılmış, Sovyetler'le bağların sarsılmaz olduğu ilân edilmiş ve barış içinde bir arada yaşama ilkesi onaylanmıştır. Partinin

üye sayısı 10.730.000'e yükselmiş durumdadır.

Mayıs 1958'de, yine Pekin'de, sekizinci kongrenin ikinci toplantısı yapılmıştır. Bu sefer bir sertlik havası esmektedir. Arada, Macaristan ayaklanması olmuş ve «yüz çiçek» politikası tasfiye edilmiştir. Ayrıca, revizyonizme çatılmış, fakat sadece Yugoslavya'nın adı zikredilmiştir. Siyasi raporu okuyan, elan rejiminin iki numaralı adamı olan Liu Şao Şi'dir. Ancak, Lin Piao'nun yükselmesi de bu toplantıya raslamaktadır. Lin Piao, Mayıs 1958'de, siyasi büro devamlı komitesinin yedi üyesinden biri olmuştur.

Dokuzuncu kongreyi anlayabilmek için, bundan sonraki olayları da kısaca gözden geçirmek şarttır. Sekizinci kongreden sonra, Ağustos - Eylül 1958 tarihlerinde, Formosa Boğazı çatışması olmuştur. Amerikalılarla Çinlileri karşı karşıya getiren bu buhranda Mao, Sovyetler'den beklediği desteği bulamamış ve iki ülke arasında ilk kara bulutlar kümelenmeye başlamıştır. Aralık 1958'de Liu Şao Şi, Mao'nun yerine devlet başkanı olmuştur. Halk komünlerinin beklenen başarıyı gösterememeleri, Mao'nun durumunu sarsmaktadır. 20 Haziran 1959'dan Kruşçev, Ekim 1957'de imzaladığı ve Çin'e atom bombasının verilmesini öngören anlaşmayı yırtmış ve Eylül ayında Amerika'ya giderek, Camp - David'de Eisenhower'le uzun uzun konuşmuştur. Çin'de çok kötü karşılanan bu görüşmeden sonra, Sinkiang bölgesinde, ilk Sovyet - Çin sınır çatışması olmuştur. Nihayet Kruşçev, Haziran 1960'ta toplanan Romanya Komünist Partisi kongresinde Çin'i ilk defa resmen kınadıktan sonra, 16 Temmuz 1960'ta aldığı bir kararla, Çin'deki Sovyet teknisyenlerini geri çağırması ve Sovyet teknik yardımını aniden kesmiştir. Buna, Çin'de hava şartlarının kötü gitmesi ve halk komünlerinin başarısızlığa uğraması eklenince, Çin Hükümeti, devrimden sonra geçirdiği en buhranlı devreye girmiştir. 1961 - 62 - 63, Çin'in kara yılları olmuştur. Üstelik, bu buhran sırasında, 1962 Eylül - Ekim aylarında, Çin - Hint savaşı olmuş (1) ve bu çatışmada Moskova, Çin'in tarafını tutmadığı gibi onu açıkça kınamıştır. Bütün 1963 yılı ve 1964'ün önemli bir kısmı boyunca, Çinlilerle Sovyetler gazete sayfalarında şiddetli bir ideolojik polemik yürütmüşlerdir. Bu arada, 1963'ün Haziran - Temmuz aylarında, iki taraf dele-

PARTİSİNİN DOKUZUNCU KONGRESİ

geleceğinin yaptıkları bir uzlaşma teşebbüsü tam bir başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1964'ten itibaren Çin, büyük buhranı atlattı ve yeniden yokuşu tırmanmaya başlamıştır. Artık teknik bakımdan kendi kendine yeterli duruma gelmiştir. 16 Ekim 1964'te, Kruşçev'in düşüşünden bir gün sonra, ilk atom bombasını patlatmış ve 14 Mayıs 1965'te bu denemeyi başarıyla tekrarlamıştır. Bundan sonra Çin, teknik ilerlemesine hızla devam etmiş ve hidrojen bombasını yapmayı başarmıştır. Batılı gözlemcilerin tahminine göre, bu sene bitmeden 9.500 kilometre menzilli ilk kıtalararası füzesini de denemiş olacaktır.

Kruşçev'in düşüşü, Sovyet - Çin anlaşmazlığını hiç hafifletmemiştir. Sınır çatışmaları artarak devam etmiş ve nihayet, 2 Mart 1969'da, Ussuri nehrindeki kanlı çarpışmalara varmıştır. Öte yandan, Çin, Sovyetler'in Çekoslovakya'yı işgallerine ve bir komünist partiler konferansı toplamalarına şiddetle karşı çıkmıştır. Bugün artık, Çin ile Sovyetler Birliği'nin ilişkileri, «düşmanca» diye nitelenebilecek bir duruma gelmiştir. Aşağıda görüleceği gibi, dokuzuncu kongrede kabul edilen siyasi rapor, Sovyet yöneticilerini Amerikan emperyalistleriyle aynı kefeye koymaktadır. Buna karşılık, Brejnev, Haziran 1969'da Moskova'da toplanan komünist partiler konferansında (bkz. EMEK, sayı 5.), Çin'e şiddetle saldırmış ve bu ülkenin yöneticilerini emperyalizmle doğrudan doğruya işbirliği yapmakla suçlamıştır. Ç.K.P.'nin dokuzuncu kongresinin içinde cereyan ettiği siyasi ortam işte kısaca budur.

LİN PİAO'NUN SİYASİ RAPORU

Nisan 1969'da, Kızıl Muhafızlar dahil toplumun bütün önemli devrimci güçlerini temsil eden 1512 delegenin katılmasıyla toplanan dokuzuncu kongre, geçen kongrenin aksine, sadece Mao'nun değil, Mao'nun fikirlerinin büyük bir zaferi olmuştur. Bilindiği gibi, bu zaferi hazırlayan büyük olay kültür devrimidir. Maoizmin zaferi, iki şekilde belirmiştir. Birincisi, bütün yönetim kademelerine Mao taraftarlarının geçmesidir. İkinci ise, partinin siyasi görüşünün ve örgütlenmesinin, Mao'nun ilkelerine dayandırılmasıdır. Mao'nun ilkeleri, 14 Nisan'da oybirliğiyle kabul edilen iki temel metinde toplanmıştır. Bunların biri, Lin Piao'nun sunduğu siyasi rapor, öbürü ise partinin yeni tü-

züğüdür. Dokuzuncu kongreyi incelemek demek, aslında, bu iki belgeyi incelemek demektir.

Lin Piao'nun siyasi raporu sekiz bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm, «Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin Hazırlanması Hakkında» başlığını taşımaktadır. Bu bölümde özetle şöyle denmektedir: Kültür devriminin başlıca üç amacı vardır: 1) Proletarya diktatoryasını takviye etmek; 2) Kapitalizme dönüşü önlemek; 3) Sosyalizmi inşa etmek. Marx, Engels ve Lenin, proletarya diktatoryasına merkezi bir önem vermişlerdir. Özellikle Lenin, «İktidardan düşürülmekle, burjuvazinin mukavemeti on misli artar» demek suretiyle, proletarya diktatoryası aşamasında sınıf savaşının şiddetle devam edeceğini göstermiştir. Sovyet proletaryası, Lenin'in bu görüşünü titizlikle uygulamadığı için, burjuvaların güçlenmesine ve iktidarı yeniden almalarına imkân vermiştir. Bugün artık Sovyetler Birliği'nde «faşist bir burjuva diktatoryası» vardır. İşte bu tehlikeyi gördüğü içindir ki Başkan Mao, «proletarya diktatoryası altında devrime devam» teorisini ortaya atmıştır.

İkinci bölümün başlığı, «Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin Cereyanı Hakkında»dır. Burada, merkez komitesinin Ağustos 1966'da aldığı bir kararla resmen başlayan kültür devriminin sahne olduğu olaylar anlatılmaktadır. Belirtilmesine göre, ilk hamle, toprak ağalarının ve kapitalistlerin gözünde kutsal bir yer olan Pekin Operası'na yöneltilmiştir. Arkasından, Liu Şao Şui'nin kalesi, Pekin Belediye Parti Komitesi, ele geçirilmiştir. Bu dönemde mücadele çok şiddetli olmuştur. Nihayet, Ocak 1967'de Şanghay işçilerinin revizyonistlere karşı ayaklanmasıyla sonra, Mao şu direktifi vererek kültür devriminin en yüksek aşamasını başlatmıştır: «Proleter devrimciler, birleşin ve kapitalist yola giren iktidardaki partili üyelerden iktidarı alın!» Bu aşamanın özelliği, devrimci kadrolar, devrimci kitleler ve Halk Kurtuluş Ordusu, temsilcilerinin katılmasıyla her tarafta «devrim komiteleri» kurulmasıdır. Eylül 1968'de, Tibet ve Sinkiang bölgelerinde de son komitelerin kurulmasıyla, bu aşama tamamlanmıştır.

«Mücadele - Eleştirici - Bilinçli Dönüştürme Görevlerini Gerçekleştirme Hakkında» başlığını taşıyan üçüncü bölümde,

bütün Çin'i, Mao'nun fikirlerini öğrenen bir okul haline dönüştürme gereği üzerinde durulmaktadır. Bunun somut yolu şöyle olacaktır: Fabrika, okul, vs... her ünite içinde ilkin bir devrim komitesi kurulacak (teşekkül tarzı yukarıda belirtildi); sonra kitlesel eleştiri yapılacaktır; bu suretle sağlam olmadıkları ortaya çıkan unsurlar yönetimden uzaklaştırılacak; makul olmayan kuralları kaldırılarak yönetim yapısı sadeleştirilecek; ve nihayet, büro memurları fiili üretime sokulacak. Bütün bunlar yapılırken de, her an, Mao'nun fikirleri göz önünde tutulacak.

Başlığı, «Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin Politikası Hakkında» olan dördüncü bölümde, esas itibarıyla, siyasi taktikler anlatılmakta ve burada, devrimcilerle düşmanları arasındaki çelişki ile halkın içindeki çelişkilerin farklı yöntemlerle çözülmesi gerektiği ısrarla belirtilmektedir. Bu bölümde ayrıca, zorla itiraf ve siyasi sebeplerle adam öldürülmesi kesinlikle yasaklanmaktadır. Sadece, açık cinayet halinde failin kanunun pençesi-ne verilmesinin gerektiği söylenmektedir.

Beşinci bölümün adı, «Ülkemizde Devrimin Nihai Zaferi Hakkında»dır. Burada, onlarca yıl geçmeden nihai zaferden bahsetmenin mümkün olamayacağı ileri sürülmektedir. Raporun görüşüne göre, bir sosyalist ülkede nihai zaferi ulaşılması için, bütün dünyada insanın insan tarafından sömürülmesinin son bulması gereklidir.

«Partinin Sağlamlaştırılması ve İnşası Hakkında» olan altıncı bölümde, kültür devriminin partinin takviyesi yolunda en önemli adım olduğu belirtilmekte ve sağlamlaşmanın ancak Mao'nun düşüncesiyle mümkün olabileceği ileri sürülmektedir. Ayrıca, bu bölümde, tüzükte aynen tekrarlanan ve partinin fikri temelini niteleyen şu cümle dikkati çekmektedir: «Mao Çetung'un düşüncesi, emperyalizmin bütünüyle yıkılmaya yöneldiği ve sosyalizmin dünya çapında zaferi doğru ilerlediği çağın marksizm - leninizmidir.»

«Çin'in Yabancı Ülkelerle İlişkileri Hakkında» olan yedinci bölüm ayrı bir önem taşımaktadır. Bu bölümün başlıca özelliği, Sovyetler Birliği'nin A.B.D. ile tamamen aynı safta görülmesidir. Bunun bir sonucu olarak, o zamana kadar emperyalizm için yapılan tabiriiller ve belirtilen görüşler, aynen Sovyetler'e (sosyal - (Sayfayı çeviriniz)

Çin Komünist Partisinin Dokuzuncu Kongresi

emperyalistler'e) uygulanmıştır. Örneğin: «Sovyet revizyonist hain takımı da kâğıttan bir kaplandır.» Diğer bir örnek, klâsik dört çelişki şemasının yeni modelidir. Bu yeni modele göre dünyaya hâkim olan başlıca dört çelişki şunlardır: 1) Baskı altındaki milletlerle emperyalizm ve sosyal - emperyalizm arasındaki çelişki; 2) Kapitalist ve revizyonist ülkelerde, proletarya - burjuvazi çelişkisi; 3) Emperyalist ve sosyal - emperyalist devletlerin kendi aralarındaki çelişkiler; 4) Sosyalist ülkelerle emperyalist ve sosyal - emperyalist ülkeler arasındaki çelişkiler. Görüldüğü gibi, sosyal - emperyalist ve revizyonist adı verilen Sovyetler Birliği ve müttefikli ülkelere, kapitalist ülkeler için yapılan tahlil aynen giydirilmektedir.

«Tüm Parti, Tüm Millet, Daha da Büyük Zaferler Kazanmak İçin Birleşiniz» başlığını taşıyan sekizinci ve son bölüm, birlik yolunda genel bir çağrı mahiyetindedir. Bu çağrının üç hedefi vardır: Ülkenin birleştirilmesi, halkın birliği, milliyetlerin birliği. Nihayet rapor, «Başkan Mao'ya, uzun, uzun ömürler!» sözleriyle son bulmaktadır.

Bölümlerinin muhtevasını kısaca belirttiğimiz raporun temel görüşü şöyle özetlenebilir: Proletarya devriminden sonra daha çok uzun müddet bir burjuva restorasyon tehlikesi olduğu için, siyasi yönetimin ve kültür işlerinin her alanında sürekli bir devrimci çaba göstermek şarttır. Bu yapılmazsa, proletarya iktidarı tehlikeye düşer ve sosyalizmin iktisadi temelini de inşa etmeye imkân kalmaz.

YENİ TÜZÜK

Ç.K.P.'nin dokuzuncu kongresinde kabul edilen ikinci önemli belge, partinin yeni tüzüğüdür. Tüzüğün bir özelliği gayet kısa olmasıdır. Ancak, 12 maddelik bu kısa metin, Mao'nun fikirlerini anlamak bakımından, siyasi rapordan da önemlidir.

Tüzüğün, genel hükümler mahiyetinde olan giriş bölümünde söylenenler özetle şunlardır: Çin Komünist Partisi, proletaryanın ileri unsurlarından kurulu ve proletarya ile devrimci kitlelerin sınıf düşmanlarına karşı verdikleri mücadeleyi yöneten, proletaryanın güçlü öncü siyasi teşkilatıdır. Partinin teorik temeli, marksizm - leninizm - Mao-Çe-Tung'un Düşüncesi'dir. Başkan Mao, Çin Devrimi'nin

büyük önderidir. Doğru yol, ona sadakatle ölçülür. Mao'nun en yakın arkadaşı olan Lin Piao, onun halefidir. Sosyalist toplum, uzun bir tarihî dönemi kapsamaktadır. Bunun başarıyla sonuçlanması, Mao'nun dediği gibi, ancak marksist sürekli devrim teorisi ve pratiği ile mümkündür.

Tüzüğün, üyelikle ilgili hükümleri şöyledir: Üyelik yaşı 18'dir. Üyelikte tercih sırası; işçi, fakir köylü, orta - fakir köylü, devrimci ordu mensubu, diğer herhangi bir devrimci eleman, şeklindedir. Üyelğe kabul için, baş vurulan kademenin üyeler genel kurulunun kararı ve bir üst kademenin onayı gerekmektedir. Üyelerin görevleri arasında, maoizmi öğrenmekten başka, dikkati çeken iki husus vardır: 1) Meseleler çıkıkça kitlelere danışmak; 2) Eleştiri ve öz - eleştiride bulunmak.

Tüzüğün en ilginç bölümü, örgütlenme ilkeleri ile ilgili olanıdır. Buna göre, temel örgütlenme ilkesi demokratik merkezîyetçiliktir. Bu, somut olarak şöyle gerçekleşir: Her kademe seçime yönetime gelinir. Yöneticiler, üye toplantılarına raporlar verirler ve ister parti içi ister parti dışı olsun, kitleleri dinlemek ve onların denetimini kabul etmek görevindedirler. Üyeler, her kademedeki yöneticileri eleştirmek ve onlara tekliflerde bulunmak hakkına sahiptirler. Kendi kademesiyle farklı görüşte olan üye, kendi görüşünü doğrudan doğruya merkez komitesine ve parti başkanına bildirebilir. Ancak bu hakların karşılığı olarak üyeler, parti disiplinine sıkı sıkıya uymak zorundadırlar. Bu disiplinin dört ilkesi vardır: Birey örgüte tabidir; azınlık çoğunluğa tabidir; alt kademe üst kademeye tabidir; bütün parti, merkez komitesine tabidir.

Bu örgütlenme ilkelerinin yanı sıra, yönetim ilkeleri şöyle sayılmıştır: 1) Birleştirilmiş önderlik; 2) Kitlelerle sıkı bağ; 3) Basit ve etkili yönetim yapısı.

Tüzüğün getirdiği örgütlenme şeması, komünist partilerin klâsik şemasına genellikle uygundur. Farklar şöyle sıralanabilir: Sekretaryanın yerinde, siyasi büro devamlı komitesi vardır. Bu komitenin üyeleri de doğrudan doğruya merkez komitesi tarafından seçilmektedir. Büyük kongre beş yılda bir toplan-

maktadır. Bu süre daima değişebilmektedir.

Tüzüğün kurduğu yapının genel nitelikleri şunlardır: 1) Önderlere, olağanüstü derecede önem verilmiştir; 2) Bürokratlaşmayı önlemek üzere, kitle denetimini sağlamak etkili yöntemler getirilmiştir; 3) Bütün yapıya geniş bir enseklik hâkimdir. Tüzük, özellikle örgütlenme ilkeleri bakımından orijinal ve değerli katkılar getirmektedir. Ancak, aşağıda görüleceği gibi, kurduğu yapının önemli zaafı vardır.

Bu zaafı şöyle sıralayabiliriz: 1) Mao'nun halefi olarak Lin Piao'nun ismen zikredilmesi, parti başkanının merkez komitesi tarafından seçileceği hükmü ile çelişmektedir; 2) Kongrelerin toplanmasının daima üst kademenin kararına bağlı olması ve üyelerin arzusuyla toplantı öngörülmemesi, yöneticilerin seçime gelmesi ilkesini oldukça anlamsızlaştırmaktadır. Zira, bu mekanizma ile seçimleri daima geri bırakmak mümkündür; 3) Merkez komitesinin dahi kendiliğinden toplanamaması ve bunun için siyasi büro'nun çağrısının şart olması, en üst kademe yöneticilerinin elinde aşırı yetkilerin birikmesine yol açmaktadır.

Ancak, bu önemli zaafılarına rağmen, tüzük, bürokratlaşmayı önleme azminin, belirgin bir şekilde, damgasını taşımaktadır. Getirdiği kuruluşun en önemli yanı, kitle denetiminin ön plâna çıkarılmasıdır. Bu bakımdan Çin, proletarya diktatöryasının demokratik şekillerini araştırmanın yararlanabilecekleri değerli veriler sağlamaktadır. Sovyetler Birliği ve ona bağlı ülkelerdeki bürokratlaşma eğilimi gözönünde tutulursa, bu orijinal denemenin önemi kolaylıkla takdir edilebilir.

(1) Çin - Hint savaşı sırasında Türkiye kamu oyu çok yanıltıldığı için burada bir açıklama yapmayı zorunlu buluyoruz. Batı ajanlarının iddialarına göre, saldırı Çin'den gelmiştir. Oysa, bir kere Çin'in, devrim idaresinin bu en kara günlerinde böyle bir maceraya atılacağını düşünmek saçmadır. İkinci, ve daha önemlisi, Hintliler dahil iki tarafın yayınladığı ilk savaş bildirilerinde adı geçen yerler, hep Hindistan'ın sınır çizgisinin kuzeyindedir. Bu hesaplara, Çinliler, kendi topraklarının içine doğru, gerisin geri bir «saldırı» yı başlatmış olmaktadır!

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete
İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar.
Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü :
Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü : Hüseyin
ERGÜN * Yıl : 1 - Sayı 7 - Fiyatı : 150
Kuruş - 28 Temmuz 1969

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/8
Yenişehir/ANKARA - Tel 17 05 76 *
P.K. 276 Bakanlıklar/ANKARA * Abone
Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL, 26 Sayı : 25,—
TL, 52 Sayı : 50,— TL İLAN : Santimi
25,— TL. Yayın ilanları yüzde 50 indirimli-
dir. Küçük yayın ilanları kelimesi
75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU
Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu
İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsil-
ciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404
İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtım :
Fuat BÜTE, Ankara Cad. 8 İstanbul *
Tel : 27 89 49 *
Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltevi